

GRAMOFON

ZENEKRITIKAI MŰHELY

FISCHER ANNIE
AZ ÖSSZES LONDONI STÚDIÓFELVÉTEL

Fischer Annie tagja volt az élő zeneköltők társaságának. Jó, már rég meghaltak, de mégis éltek, és ő valahogy társalgott velük. Relatív kevés művet játszott, egyfajta sajátos „nemtörődömséggel.” És mellette a legszigorúbb igényességgel. Ellentmondás? Csak látszólag. Fischer Annie azzal nem törődött, ami nem fontos. A művek mélyéig akart hatolni, és tudta, hogy nincs végleges forma.

A jogutód Warner most az összes EMI-felvételét kiadta egy nyolclemezes albumban. Fischer Annie valahogy mindig egy ideált járt körbe, azaz a tökéletes forma fellelérére törekedett, de sosem mereven, hanem azzal a különös spontaneitással, amiről tudta, hogy ugyancsak szükséges az ihletett interpretációhoz. Ezt a két szempontot különösen jól alkalmazta együtt. Nem véletlen, hogy Marta Argerich kifogásolta annak idején, hogy Fischer Annie nem került be a Philips *A 20. század nagy zongoristái* című sorozatába. Mert ő az, aki a legközelebb áll talán hozzá; a bombabiztos stílusérzék és a spontaneitás együttese, a rendet meg nem bontó meglepetés, a nagyon differenciált dinamikai skála terén, továbbá abban, hogy markáns játékkal teljesen felülírták a régi női-férfi sztereotípiák alkalmazhatóságát. Ha már ezt

nézzük, akkor egyikük sem volt női zongorista. Ott az Op. 111 ereje – hát ez aztán tényleg férfias. Az első három korongon hat Mozart-zongoraverseny. A három karmester közül Boult a legjobb, Sawallisch kevésbé kötetlen kísérő, de alapos, ahogyan erős romanticizmusa mellett Kurtz is. Bármelyik részt halljuk, megcsap az a magától értetődőség, ami Fischer Annie játékát jellemzi. Beszélt Mozarttal? Bejáratos volt hozzá? Úgy tűnik. Mint ha csak lazán odaülne, hogy jó, akkor ezt most valahogy lejátszom, ahogy jön, miközben ez a szabadság egészen egyértelműen mély ismeretek adta mederben marad. Kiemelem a K. 467-es művet, melynek egyik legjobb, a lassabb-komolyabb irányba tolt előadása éppen ez.

Fischer Annie valahogy mindent tudott. Ő is azok közé tartozott, akik valamiképpen egységesítették a stílusokat: a klasszikus egyúttal romantikus és modern is, és így tovább minden viszonylatban. Az Op. 31 No. 3-as szonátát ösztönösen fortépiánosan játssza – a zenéből magából kifolyólag. Az Op. 78-as szonátát a nagy, neves szonáták szintjére emeli, mert annyira mélyen jár benne. Az Op. 111-es kimagasló, ütős, ahogy kell, mélységben és erőben egyaránt. Schubert B-dúr szonátájának I. tételére nekem inkább esetleges, de meg kell mondanom, még nem hallottam belőle igazán ideális előadást. Schubert ebben nagy feladatot adott. Ez az előadás itt a könnyedebb oldalt fogja meg, elég gyors. Nagyon jó persze, de a nagy forma és a nagyobb kontrasztosság nekem hiányzik. Ám a II. tétel fantasztikus, izgalmas, rejtelmes hangulatú. A két utolsó tétel szép párt alkot a szonáta előtt felcsendülő két impromptu-vel. Gazdag Schumann-blokk következik, ahol kiváltsággal kitűnik, hogy Fischer Annie mennyire diffe-

renciált, adekvát és egyúttal egyszeri. Végig halljuk az ismeret, az otthonosság nyújtotta kötöttség és az ugyanezek adta kötetlenség csodálatos párosát. Micsoda finom dinamikai és kifejezésbeli differenciák! Micsoda meglepetések egészen kis, ám annál meglepőbb elmozdulásokkal! A C-dúr fantázia mozarti finomságú és igazán romantikus hevületű egyszerre. Klemperer két versenyművet kísér: Schumann és Liszt I. zongoraversenyét, és bizony érezni a nagy és közelálló partnert. Bartók III. zongoraversenye Markevitch-csel ugyancsak kitűnő; az Op. 111-hez hasonlóan nem nőies, azaz a szokottnál kevésbé különbözik az első kettőtől dinamikában, erőben. Mindemellett tele van líraisággal, ahogy a Schumann- és a Liszt-verseny is. Furcsa. Elég kevés felvétel – szomorodhatnánk, hogy milyen kevés, de tartalmában sok. Nem azt érezzük, hogy ezt meg azt miért nem rögzítette, hanem azt, hogy olyasvalakit hallottunk, aki az élő zeneköltők társaságának tagja volt. Játéka minden pillanata ezt mutatta.

Zay Balázs

Warner Classics – Magneoton
2564 63412-3 (8 CD)

JELMAGYARÁZAT A KRITIKAI ROVATHOZ

★★★★★

Remekmű

●●●●●

Kiváló

●●●●○

Jó

●●●○○

Átlagos

●●○○○

Elfogadható

●○○○○

Gyenge

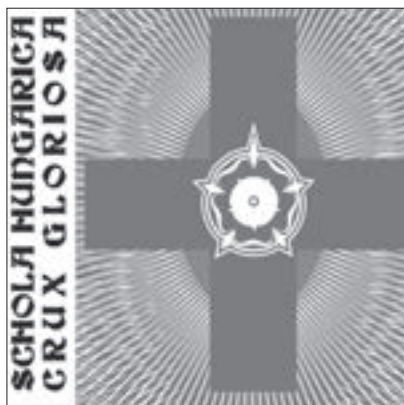

BRÜCKNER: VII. SZIMFÓNIA
Budapesti Fesztiválzenekar,
Fischer Iván

Logikus, hogy Fischer Iván, aki kiemelkedő Schubert- és Mahler-dirigens, a köztük helyet foglaló Bruckner felé is fordul. Az előadás a vártnak megfelelően igen jó. Nem könnyű igazán megragadni ezt a monumentális építményt, őszintén szólva nagy Bruckner-dirigensek előadásai kapcsán is hiányt érezek a felépítés feszességét, a struktúra tisztaságát illetően. Fischer Iván és zenekara szép és kidolgozott, egyszerre fenséges és finom hangzással, kiegyensúlyozott, tiszta formákkal jeleníti meg a darabot. Nincs erő és súly híjával az előadás, ugyanakkor úgy tűnik: a karmester preferenciája a lehető legtisztább alakított össz- és a szólamonként homogénné csiszolt lágyabb hangzás. A mű nagy méretei és részletességéi egyaránt érvényesülnek, s a tisztán megragadott formák révén a hatalmas hangfolyam strukturalatt és egyértelműen bontakozik ki előttünk. Nem mindig tetszik azonban a hangmérnöki munka. Túlzottan fojtott, puhává, homogénné kevert a hangzás. Ami bizonyos százalékig jó lenne, ráadásul harmonizál a dirigens alapvető törekvéssével, de ebben a mértékben sok. Olyan, mint amikor az erősítőn mind a mély, mind a magas hangszínt minimumra állítjuk. Ez meglehetősen művi hangzást eredményez. Nem a hatalmas hangzushatag vagy éppen a költőibb éneklés közelében, hanem valahol messzebb érezzük magunkat. A hangmesteri oldal a „weniger wäre mehr gewesen” tipikus esete. Furcsa esettel állunk szemben: maga a lemez ugyanis kevésbé jó, mint a rajta hallható előadás. Azaz a hallhatóan kiváló előadás nem elég jól hallható. Ha hangról képre váltunk: a katedrális nem előttünk tornyosul, hanem messzebből látható. E derék komponista esetében szükségszerűen illett volna a kiadónak feltüntetnie, hogy a mű melyik kiadása hangzik el a felvételen. *Zay Balázs*

Channel Classics – Karsay és Társa
 CCSSA 33714

SCHOLA HUNGARICA:
CRUX GLORIOSA

Művészeti vezető: Szendrei Janka
és Dobszay László

A Schola Hungarica Crux Gloriosa című lemezével az együttes utolsó dokumentumainak egyikét tartja kezében az érdeklődő. A Dobszay László (1935–2011) és Szendrei Janka vezette kórus ugyanis Dobszay halálával feloszlott; az alapítás óta eltelt több mint negyven év alatt készített közel hatvan lemez után már nem állnak többé mikrofonok elé. Így utólag már sok minden szimbolikusnak tűnhet. Jelképes például, hogy e CD-t éppen Sümegen rögzítették – abban a páratlan szépségű és gazdag történelmi barokk kisvárosban, ahol Dobszay nagy álmát megvalósítva egyházzenei központot akart létrehozni. Tudatos elgondolást, visszatekintő összefoglalást sugall a lemez tematikája is, melyen egy- és többszólamú liturgikus énekek hangzanak fel, a Szent Kereszt tiszteletére. A Schola Hungarica repertoárja ugyanis soha nem korlátozódott a gregoriánra, hanem a késő középkortól a 20. századi ívelő alkotások is megszólaltak hangversenyeiken. E lemez is voltaképpen keresztmetszet, mely a késő reneszánszsal bezárólag ad áttekintést a Szent Kereszttel kapcsolatba hozható liturgikus énekek történetéről. Az anyagot négy nagy tételcsoportba sorolták be: ó-latin (beneventán, ó-római, milánói) rítusok archaikus dallamokkal; a Szent Kereszt ünnepéhez kapcsolódó misetételek; legendák szövegeit megéneklő misetételek és végül válogatást hallunk magyar kódexek gregorián dallamaiból. Mivel az itt énekelt szövegek sokszor szolgálták forrásul a komponisták számára, az egyes blokkokat reneszánsz zeneszerzők – Dunstable, Gombert, Clemens non Papa és Palestrina – művei választják el egymástól. A kórus letisztult, finom hangzása egy másik világba röpteti a hallgatót. Oda, ahol nyugalom uralkodik és az idő fogalma teljességgel értelmét veszti. *Kovács Ilona*

BMC Records – MG Records
 BMC CD206

JOSEPH MARTIN KRAUS:
SZIMFÓNIAK ÉS HEGEDÜVERSENY

Kalló Zsolt – hegedű, Capella Savaria,
Nicholas McGegan

Ha ezerszer idézik is, hogy Joseph Martin Kraus maga a nagy Haydn mester emelte a kortársak fölé – azzal, hogy együtt méltatta őt Mozarttal; s ha ezerszer nevezik is „a svéd Mozartnak” őt, attól még Kraus – ahogyan a zenetörténeti terminus technicus fogalmaz – kismester marad. És a hangsúly itt nem a mesteren, hanem „kisen” van. Aki a Capella Savaria új lemezének első két műsorszámát, a C-dúr szimfóniát és az azonos hangnemű hegedűversenyt végighallgatja, aligha a felfedezés jóleső örömeivel áll fel a karosszékből. Ezek, valljuk meg férfiasan, gyengécske művek. Semmitmondó, érdektelen, szinte minden eredeti invenciót nélkülöző alkotások, amelyekből a 18. század utolsó harmadában éppen tizenkettő volt egy tucat. Azonban itt nem ér véget a műsor. Marad még hely egy terjedelmesebb, négytételű cisz-moll szimfóniának, ami csak nyomokban emlékeztet az előzőekben elhangzott fércművekre. Mert ez kis híján remekmű – nem ám iparos munka. Hogy mérhető-e Haydn vagy Mozart zsenijéhez, ezt döntsék el a muzikológusok. Én megvallom: ha valaki e darabot elkeverné Mozart utolsó szimfóniái közé, hovatovább azzal próbálna becsapni, hogy megtalálta Mozart harminchetedik szimfóniáját, én istenuccse elhinném. Inkább, mint hogy elfogadjam, hogy a lélektelen C-dúr szimfóniát ugyanaz a szerző jegyzi, aki ezt az ötlettel teli, szellem- és kelleműs, ragyogóan hangszerelt, minden ízében pompás és eleven cisz-mollt. A Capella Savaria, mely ezúttal ismét a kiváló Nicholas McGegan irányítása alatt játszik, most is remekül helytáll. Játékuk képes a szimfónia minden szépségét és fényűző gazdagságát maradéktalanul kibontani, így a kísérőszövegben hemzsegető sajtó- és helyesírási hibák ellenére is emlékezetes kiadvánnyal szolgál. *Balázs Miklós*

Hungaroton
 HCD 32733

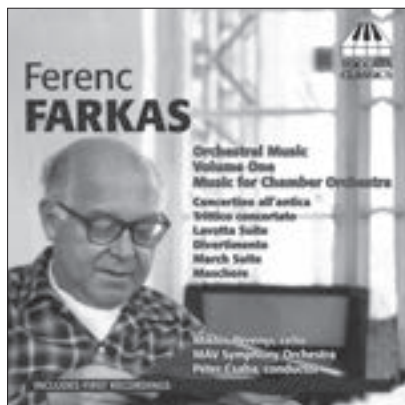

KORNGOLDMARK – KORNGOLD, GOLDMARK KÁROLY, RUBIN GOLDMARK
Korcsolán Orsolya – hegedű, Mali Emese – zongora ●●●●○

A Korngoldmark mozaikszó Erich Wolfgang Korngoldot, Goldmark Károlyt és Rubin Goldmarkot takarja. Az első két alkotó neve ismert, a harmadiké még zenész körökben is alig. Pedig Goldmark Károly unokaöccse, Rubin rendkívül elismert pedagógus volt – többek között Aaron Copland és George Gershwin mestere New York-ban. Zeneszerzői munkássága is figyelemre méltó. A CD a bécsi Konzert-haus vadonatúj stúdiójában készült. A keszthelyi születésű Goldmark Károlytól – halálának 100. évfordulójáról 2015-ben emlékezik meg a zenei világ – egy korai művet választottak az előadók: az op. 11-es első szvitet és mellé az op. 51-es Románcot. Az osztrák-magyar származású, de Amerikában filmzeneszerzőként befutott Erich Korngoldtól A halott város című opera és A hóember című balett zenei anyagából készült duók mellé olyan darabot illesztettek, amely nem amerikai stílusát mutatja. Így esett a választás a Sok hűhó semmiért című Shakespeare-drámához komponált kísérőzenére. A ritkán hallható, érdekes művek mellé egy felfedezés-számba menő világpremier került. Amikor Korcsolán Orsolya – Solti György ajánlására – a New York-i Juilliard Schoolban folytatta a tanulmányait, a könyvtárban böngészve bukkant Rubin Goldmark nevére. Négy, egymáshoz kapcsolódó darab közül választott a hegedűművész egyet a CD-re: a Plaintive Air címűt, melyből még sosem készült felvétel. Bónuszként szerkesztették a lemezre Robert Dauber ismert Szerenádját. Okkal, mert az „arany hármás” zenei világának jellegzetesen közép-európai tónusa szólal meg a 22 évesen Theresienstadtba deportált, majd Dachauban elpusztított alkotó munkájában is. Az előadók ihletett, kifinomult interpretációja komoly elkötelezettséget tükröz.

Albert Mária

Solo Musica – Mevex
 SM 202

FARKAS FERENC: ZENEKARI MŰVEK I.
Perényi Miklós – cselló,
MÁV Szimfonikus Zenekar, Csaba Péter ●●●●●

A londoni Toccata Classics megtalálta az a kis részt, ahol a nagy lemezkiadók árnyékában még meg tud jelenni a lemezpiacon. Mottójuk és céljuk a „nagy komponisták elfeledett műveinek, illetve az elfeledett zeneszerzők nagy műveinek” népszerűsítése. Ennek szellemében indították útnak a Farkas Ferenc (1905–2000) zenekari műveit tartalmazó sorozatot. A nemrégiben megjelent első CD a zeneszerző pályájának valamivel több, mint fél századából válogat. A felcsendülő hat kompozícióból négynek ez az első felvétele. A nyitódarab, a Divertimento alkotásakor mindössze huszonöt esztendő volt Farkas, a legkésőbbi e válogatásban pedig a Maschere, mely 1983-ból való. Az eltelt évek alatt nyilvánvalóan változott a zeneszerző stílusa, ám már a korai darabokban is sok minden jelen van, ami a későbbiekben is jellemzője lesz művészetének. A tanulmányait Rómában, Respighinél megkoronázó komponista számára például természetes lett a mediterrán optimizmus és derű középpontba helyezése; éppúgy, mint az egyszerű forma, a könnyen befogadható szerkesztésmód, a hangszerelés áttetszősége. Szintén már az indulásnál meghatározó volt a zeneszerző számára a neoklasszicizmus magyarított változatának megalkotása – csakúgy, mint a verbunkos szalonképes megjelenítése. A Csaba Péter által irányított MÁV Zenekar elegánsan és virtuózan oldja meg a sok kis rövid tétel egységbe foglalásának feladatát. Nagy erényük, hogy nem túloznak el semmit, stílusúen játszzák a régi korokat idéző zsánerzenéket. A lemez nagy ajándéka a Perényi Miklós szólójával elhangzó két concertino, melyekben a művész nemes, tiszta csellójátékával beszélget a zenekarral. Vagy éppen monológot mond, mint a Trittico concertato I. tételének elején.

Kovács Ilona

Toccata Classics
 TOCC 176

TANSMAN, LUTOSŁAWSKI, SELMECZI ÉS ORBÁN MŰVEI
Erdődy Kamarazenekar,
Marcin Nałęcz-Niesiołowski ●●●●○

Elsősorban a magyar zenetörténet elfeledett értékeinek bemutatását tűzte ki célul az 1994-ben alakult Erdődy Kamarazenekar. A Szefcsik Zsolt vezette együttes mostani felvétele két lengyel és két magyar szerző kompozícióit tartalmazza. A nálunk ismeretlen Alexander Tansman Szymanowski mellett korának legelismertebb lengyel zeneszerzője volt. 1930-ban írt Triptyque-ja izgalmas komponistát mutat a hallgatónak – a középső tétel csodás légyságával, a záró feszültségekkel teli első szakaszával. A kompozíció – az elmúlt időszak tükrében – azonban nem kiemelkedő: ha Lutosławski 19 évvel később keletkezett darabját meghallgatjuk, akkor különösen nem mutat újdonságot. Lutosławskii Uvertúra smyczkowa-ja az újdonság erejével hat; a mű a szonátaforma jegyében készült, hangzásvilága fantasztikus, különösen a fugato-jellegű szakasz és a stretto. Az 1947-es Őt népi melódia kellemes hangzású, a IV. tételben mintha a magyar népzenei örökség is feltűnne. Selmeczi György Concerto per 4 violini ed archi című, nagyon jól megírt háromtételű darabja „tisztelgés a mindenkor HEGEDŰS előtt” – hol elbájoló múltba fordulással, hol finom táncossággal. Orbán György szintén művészen megírt, a zenekarnak ajánlott öttételes Udvari táncok című füzere a 17. század zenéjét hozza a hallgató elé, ismert dallamokkal és meglepetésként egy tangóval. Az Erdődy Kamarazenekar Marcin Nałęcz-Niesiołowski vezetésével hangulatosan, jó karaktereket hozva, élvezettel játszik; hangzásuk életteli, a darabok szépségét játékok fokozza. A Lutosławski-féle Nyitány kivételével – melyet záró számként jobban el tudnék képzelni – inkább ujjgyakorlatként megírt művek ezek, amelyeket nem hallgatunk mindennap, de asztali zeneként jól funkcionálhatnak.

Lehotka Ildikó

Dux – Karsay és Társa
 DUX 0980

YSAÿE:
HAT SZONÁTA SZÓLÓHEGEDŰRE
Baráti Kristóf – hegedű

Eugène Ysaÿe hat szólóhegedűre írt szonátája fontos sorozat – Bach szonátái és partitái, Paganini capricciói után, Bartók szonátája, valamint Prokofjev szonátái, Bloch szvitjei előtt. Remek darabok, de nehezebben megragadhatók, mint Bach, Paganini és Bartók kompozíciói, amelyekben a megfoghatatlan végtelenség megfogható, tiszta formákkal párosul. Így az előadó a technikai követelményeken túl azzal is szembesül, hogy a mindenkor értelmezésen, formába öntésen túl szinte folytatnia kell a komponálást. Kremer, Kavakos, Zimmermann vette fel a jelentősebb hegedűsök közül: sokan – Menuhin, Szeryng, Milstein, Rabin, Perlman – viszont sohasem. Baráti Kristóf lemeze rendkívüli. Hegedűlése nemhogy nyugodt és kiegyensúlyozott, hanem egyenesen sztoikus. Jó egy óra magánszólam, s mintha minden magától értetődő volna, pedig nem kiszámított, inkább békés és természetes. Baráti játéka minden hivalkodástól és heveségtől mentes. Szükségszerűen végig értelmez és megragadható formába foglal, de mintha közben folyamatosan az objektivitás mezsgyéjén maradna – pedig ilyen az előadóművészetben nemigen van. Baráti nem a kítőző érzelmek, hanem a kivételes zenei otthonosság mestere, ami egészen ritka. Ezért tűnik úgy, mintha objektív lenne: közel tud férközni a lényeghez. Ha azt mondjuk, a visszafogottság miatt nem eléggé egyéni, akkor tévedünk, mert éppen ezzel egyéni. Úgy virtuóz, hogy látszólag nem az. Nem akar az lenni. Fantasztikus dinamikai skálán mozog, kiváltképpen a piano irányában. Olykor annyira finom és halk, hogy az ember alig hiszi el, hogy ilyen csendesen lehet hegedülni. Baráti régi hagyomány folytatója: az egyik Ysaÿe-szonáta ajánlása Szigetinek szól, s az ő visszafogott finomságát élesztette újjá. Zay Balázs

Brilliant Classics – Karsay és Társa
94678 BR

BRAHMS:
HEGEDŰ-ZONGORA SZONÁTÁK
Baráti Kristóf – hegedű,
Würtz Klára – zongora

Ez egy egészen kivételes lemez. A három mű abszolút újszerű előadása. Baráti Kristóf és Würtz Klára mintha visszakanyarodna egy régi gyakorlathoz, ami a zeneszerző idejében már nem érvényesült, de nem is állt távol tőle – két okból. Ez a gyakorlat a zongora dominanciája hegedűre és zongorára írt szonáták esetében. Az egyik ok: Brahms ugyan hangzásban, vehemenciában romantikus volt, de forma tekintetében klasszikus maradt. A másik: nemcsak zongorán komponált, hanem zongorában is gondolkodott. Ezúttal egészen mást hallunk: nem zongorakíséretes hegedűszonátákat, hanem – főképpen Bach és Mozart mintájára – a zongora szólamán alapuló duót. Brahms három szonátáját nem így szokták játszani: vagy a hegedű dominál vagy a két hangszer együttesen. Amit most hallunk, nagyon érdekes, mintha nagyítva, lassítva állna előttünk a zongoraszólam. A hegedű nem sikkad el, inkább – Baráti higgadt, nyugodt magabiztosságának megfelelően – egyfajta megengedő pozícióban mozog. A zongora hangzása differenciált, mélyen inkább lágy. Ilyenkor kérdés, hogy pontosan miért. Vajon a hangszer, a hangszer mestere vagy a hang mestere áll mögötte? E műveket sok nagy hegedűs és zongorista játszotta fel, de így sosem. Az imént hasonlatként említettem a lassúságot, de nem csak így igaz: alapvetően jellemző a nyugodt iram. Mindkét muzikus különlegesen finoman és kidolgozottan játszik, így az interpretációk annak is folytonos meglepetéssel szolgálnak, aki jól ismeri ezeket a darabokat. Olyan, mintha Würtz Klára azt mondta volna: jó, akkor megnézem, mi minden van még ezekben a művekben! És szép lassan sok-sok részletre bukkant volna, melyek a hagyományos kíséret esetében nemigen jönnek felszínre. Zay Balázs

Brilliant Classics – Karsay és Társa
94860 BR

J. S. BACH: PARTITÁK (NOS. 2 & 6),
TOCCATA (BWV 911)
David Fray – zongora

David Fray nemcsak hazájában, Franciaországban, hanem a nemzetközi zeneéletben is egyre nagyobb nevet szerez magának. 2008-ban a BBC Music Magazine neki ítélte oda a Newcomer of the Year címet. Tegyük gyorsan hozzá – nem véletlenül. Bár gondosan vigyáz arra, hogy ne skatulyázzák be – diszkográfiájában Mozart- és Schubert-albumokat is találunk –, mégis egyre inkább korunk elhivatott Bach-előadóját ünneplik személyében. Olyannyira, hogy vannak, akik Glenn Gould szellemi utódját látják benne. Nem csupán kivételes muzikalitásának, lenyűgöző technikai tudásának köszönhetően, hanem a zenei anyagot mindig értelmező, érzékeny tolmácsolása miatt is. Két művész összehasonlítása – bár ebben az esetben ez Frayra nézve rendkívül hízelgő – sosem szerencsés. Fray más alkat, mint egykor Gould volt. Fray nem dúdol (legalábbis ezen a felvételen nem hallható), a tempói sem oly szélsőségesek, mint olykor a lejátszhatóság határait feszegető Gouldé és a billentésük is merőben más: a franciaé sokkal puhább, teltebb, mint a kanadaié. Legújabb lemezén Fray kizárólag Bach-műveket játszik: a c-moll (BWV 826) és az e-moll (BWV 830) partitát, köztük pedig a c-moll toccatát. (BWV 911). Játékának varázsa talán abban rejlik, hogy a kötött szerkezetű, rövid tételekből felépülő partitákban mindig megtalálja a lehetőségeket, hogy rámutatáson a gyakran közvetlenül egymást követő ellentétes karakterek sokféleségére, sőt a két partita azonos nevű tételeinek különbségeire is. Ezzel szemben a toccatában éppen a műfaj adta szabadság, a virtuóz, improvizációként ható futamok és a szigorúan szerkesztett fűgák váltakozásából adódó mozgalmasság kap hangsúlyt. Nem historikus előadás, ám játéka hiteles, meggyőző, színes és izgalmas. Kovács Ilona

Erato/Warner – Magneoton
50999 070944 2 2

DISTANT LIGHT – BACH, VASKS: HEGEDŰVERSENYEK
Renaud Capuçon, Chamber Orchestre of Europe ★★★★★

Amihez kevésnek bizonyulnak a szavak, azt hangokkal lehet kifejezni. És amikor ténylegesen ilyen dimenziókba vezetnek szerzők és előadók, akkor nemcsak produkciójuk értékelése, hanem még az általuk okozott élménynek a verbalizálása is. Ez a korong a gyönyörködés kimeríthetetlen forrása, az első hangtól az utolsóig. Ilyenkor lehet megtapasztalni, hogy a zene a legközvetlenebbül ható művészet, jóllehet a gyakorlatban többszörös áttételen keresztül jut el a szerzői üzenet a befogadókhöz. Méltatlan lenne a kivitelezés részleteinek ecsetelése, hiszen a minőség más régiókban jött létre. Transzcendentális találkozás eredményezhet csak ennyire komplex élményforrást. Ezúttal nem műveket, s nem is interpretációt hallgatunk. A „Der Dichter spricht” romantikus gesztusa érvényesül; a személyesség azonban túllép a magán-szférán. A hallgató megsejt valamit a végtelenből, az univerzum részévé nemesül. Felemelő érzés részese lenni e csodának, amely már-már természeti tüneményé várszolja a műveket. Katarzis-forrás. Ami az előadók részéről történt, több mint értő kottaolvasás. Kinyilatkoztatása a divatoktól és izléstől független, örök szépségnek, aminek megannyi megjelenési formája van. Spirituálizmus hatja át a Renaud Capuçon szólójával és irányításával játszó Európai Kamarazenekar minden hangját. Érezhetően tudatában voltak ők is a felvétel során művészi munkájuk kivételességének. Elkötelezettség a minőség iránt, felelősség minden hangért – ilyenkor jogos az alázat említése. Furcsa belegondolni, hogy ez az interpretáció mindössze egy további tétel lesz a hegedűversenyek gazdag diszkográfiájában – az a szellemi többlet pedig dokumentálhatatlan, amelyet Bach és Vasks kompozícióinak társítása hozott létre.

Fittler Katalin

Erato/Warner – Magneoton
 08256 463086 4 4

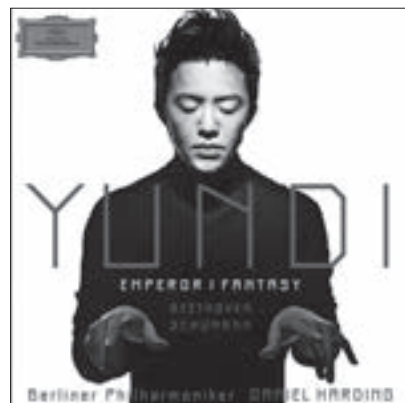

MOZART: BETULIA LIBERATA
L'Orfeo Barockorchester, Michi Gaigg ●●●○○

Mostohagyerekként kezelik Mozart Betulia liberata című művét. Már a műfaji meghatározás is többféleképpen szerepel: olvashatjuk oratóriumnak, operának a kétrészes „azione sacrát”, melyet Mozart 15 éves korában komponált Padovában, s akkor valószínűleg nem mutatták be. Judit és Holofernész történetét Metastasio dolgozta át, az erkölcsi vonásokra, s nem a gyilkosságra helyezve a hangsúlyt. A Betulia liberata zenei anyaga nagyon jó, bár még magán viseli az elődök megoldásait, de a mozarti hang kétségtelen és csodálatos. A már az Aranysarkantyú lovagrend keresztjét viselő Mozart virtuóz áriákkal is színesíti a tragikus történetet. Több szempontból is „első” a darab: ez Mozart első Metastasio-megzenésítése, itt ír a fiatal szerző először hosszabb lélegzetű részt (nyitányt) mollban. Az áriák elosztása arányos; talán a zsidókat vezető Ozias szerepe a legjelentősebb, ezt Christian Zenkertől halljuk. Csodálatos áriát kap az I. részben, kétszer is énekl, megrántva a díszítést. A második részbeli virtuóz áriája technikailag nem kielégítő, recitatívói jók. A kivételesen mély hangokat igénybe vevő Giuditta szólamát megformáló Margot Oitzinger szerepeltetése kétséges számomra – ugyanazokkal a szerény megoldásokkal énekel, a vibratót nem viszi túlzásba. A hihetetlen hűfokú Parto inermé kezdetű, nagylélegzetű ária a legcsekélyebb érzelmeket sem mutatja. A kisebb szerepeket tolmácsolók közül az Amital meg szólaltató Marelize Gerber kiemelendő; hajlékony, virtuóz, szép, fényes hangon, tökéletes magassággal, koloratúrákkal énekel, ő a lemez legjobb előadója. A L'Orfeo Barockorchester Michi Gaigg irányításával figyelemre méltóan, de pontatlanságokkal játszik – jó fúvósokkal. A név nélküli, vibratomentes kórus is kellemes, remek a csembalista.

Lehotka Ildikó

Challenge Classics – Karsay és Társa
 CC 72590

BEETHOVEN: ESZ-DÚR ZONGORAVERSENY, SCHUMANN: C-DÚR FANTÁZIA
Yundi – zongora, Berlini Filharmonikusok, Daniel Harding ●●●●○

Yundi – Lang Lang fő riválisaként – hasonlóképp pózol a boritón, de úgy látszik, ez kell a sikerhez. És tegyük hozzá: elviszi a klasszikus zenét sok fiatalhoz. E lemez alapján Yundi játéka izlensebb és egyenletesebb említett vetélytársáénál; igényes és kidolgozott, noha azt nem mondhatom, hogy egyéni jellegzetességekben gazdag volna – ám ez kortünet is. A feltörekvő kínai pianisták kontextusában az adekvát stílus, az izléses játék elsődleges aspektusnak tekintendő. Jó út. Beethoven Esz-dúr zongoraversenyének előadása megállja a helyét a legnagyobbakkal való összehasonlításban is. Fiatalos, lendületes, nem annyira klasszikus, mint a Deutsche Grammophon előző felvétele, Sunwoo Kim és Myung-Whun Chung közreműködésével. Ugyanakkor nem vét a klasszikus formák ellen, mindössze kerül a markánsabb érzelmek, a nagyobb mélységek kifejezését. Jellegzetesség mindössze a kezdő kadenciák gyorsasága, s néha másutt is a szokottnál pergőbb, lendületesebb hangvétel. Yundi szépen kiemeli az I. tétel közepén a balkéz jellegzetes zuhatagát, s egy idő után egészen megkapó a II. tétel líraisága is. A Berlini Filharmonikusok kivételesen finom hangja végig érvényesül. Schumann C-dúr fantáziáját Yundi ugyan csak dicséretes felkészültséggel, stílusismerettel, jó felépítéssel egységbe foglalva adja elő. A kimagaslóan nagy előadások egyéni hangja nem tör elő. Az említett kontextusban mégis azt hiszem, helytelen lenne a kétségtelen – és a releváns összehasonlítások esetében gyakran hiányzó – pozitívumok örömteli értékelése helyett azt sürgetni, hogy az a rendkívüli többlet is már most megjelenjen, ami ma különösen ritka. E lemez fényében jó esélyt látok Yundi olyan érésére, mely ezt is magával hozza.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
 481 0710

RAHMANYINOV: III. ZONGORAVERSENY, PROKOFJEV: II. ZONGORAVERSENY
Yuja Wang, Simón Bolívar Szimfonikus Zenekar, Gustavo Dudamel ●●●●○

Nem egészen négy évtizeddel alapítása után a venezuelai El Sistema sikere lenyűgöző. Ugyanennyi idővel a kulturális forradalom után egy olyan csinos és tehetséges kínai zongorista, mint Yuja Wang ugyancsak üdítő élmény. Virtuóz, lírai és szépen bilent. Ám játékból sok minden hiányzik. Rahmanyinov III. zongoraversenye nem áll össze, Wang hangokat játszik, nem zenei gondolatokat beszél el. Sokszor csak a felső szólamban gondolkodik, ami épp e műben bajos. A zenekarral sem kerülgetik egymást úgy, ahogy kellene. Látszólag szép, érezhetően kidolgozott, de eléggé üres előadás. Érdemes összehasonlítani Moura Lympany 1952-es, Anthony Collins kísérte – gyenge hangminőségű, hajdan híres – bejátszásával. Miért ezzel? Fiatal, csinos nő és e nehéz mű. Hát ott bizony mindez megvan és összeáll. Wangnál hiányzik a zene sejtelmes pulzálása, a szólalok izgalmak kavargása. Martha Argerich és Lylia Zilberstein más kategóriába esnek, ők kifejezett női karaktertől mentes, univerzális tehetségek Rahmanyinov terén is. Prokofjev II. zongoraversenye jobban sikerült, ez a szerkezetében egyszerűbb, harsányabb, látványosabb, extrovertáltabb, darabosabban mesés alkotás közelebb áll a két előadóhoz. Igen jól sikerült Wangnak az I. tétel nagy kadenciája is. Zongorázni kétségkívül tud, de a nagy Rahmanyinov-műben nem mélyedt el sem térben, sem pedig időben, hanem eléggé felszínesen, fontos elemeken át lépve játszotta. Nem kihagyta persze ezeket, csak nem érvényesítette, hagyta elsikkadni, észrevétlenül játszotta le őket a felszín alatt. Bár a Rahmanyinov-mű kísérletéből is hiányzik a puhább, lágyabb hang. Dudamel egészében pontosan, igényesen, olykor kifejezetten érzékeny zeneiséggel vezényli fejlődő együttesét. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
 478 6418

BARTÓK BÉLA: ZONGORAMŰVEK
Alain Planès – zongora ●●●●○

A francia zongoraművész, Alain Planès – jóllehet mostanság sorolódik át a középgenerációból az idősebb nemzedék képviselői közé (szül.: 1948) – nem tartozik a jelenkor legkeresettebb pianistáinak sorába. Nem excentrikus művész, inkább szerény, visszahúzódo alkat. Nem a pódiumok sztárja, hanem afféle bezárkózó, introvertált figura. A napokban megjelent Bartók-lemeze is ezt képet erősíti. De miért éppen Bartók? És miért pont ezekhez a Bartók-darabokhoz nyúl? – kérdezhetnénk egy olyan művésztől, aki eddig legszívesebben Haydn, Schubert, Chopin vagy Debussy műveiben exponálta magát. Planès így afféle „egyszerű” Bartók-játékos lesz a szemünkben. Mint például Murray Perahia, aki az 1980-as években kirándult Bartók felé egy-két figyelemre méltó hanglemeze erejéig. De tudta ő is, a közönsége is, ez nem az ő terepe; mégis jó volt Bartókot hallgatni egy olyan művész-egyéniiség elméjén átszűrve, aki elsősorban a klasszikus-romantikus repertoárban excellál. Planès kísérlete Perahiához mérhető és mérendő. Az ő finoman elegáns, technikus, virtuóznak mégsem gúnyolható zongorázása talán nem avatja őt ideális Bartók-játékoská, de költői látásmódja és példás műgondja izgalmasan karakterizálja a magyar zeneszerző népdalfeldolgozásait vagy a Táncszvit zongoraletételének parasztdalokat imitáló, átesztétizált variánsát. Hamisítatlan népdalok ezek, melyek csakugyan a népköltészetből, a „tájlíra” legbensőbb magyából születnek, s válnak teljes értékű zongora-kompozíciókká. A Szonáta és a Bagatellek gyökeresen más, modernizáló karaktere már megkeményíti a zongoristát: Planès megpróbálkozik a zongorára mint ütőhangszerre tekinteni, de nem éppen maradandó eredménnyel. *Balázs Miklós*

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMC 902163www.sso.hu

POULENC: GLORIA, LITÁNIÁK A FEKETE SZŰZHÖZ, STABAT MATER
Patricia Petibon, Orchestre de Paris, Paavo Järvi ●●●●○

Poulenc három nagy egyházi műve ritkán szerepel egy lemezen. Középen a legkorábbi alkotás, a Litániák a Fekete szűzhöz – későbbi vonószekari-üstdobos változatában. Szép, finom előadása a csodálatos darabnak, amellyel barátja halála után a zeneszerző a transzcendens felé fordult. A születés idejét tekintve a Stabat Mater következik, mely szintén egy barát halála után keletkezett – ez zárja a lemezt. Végig ihletett darab, s ha nem is eklektikusabb, mint a másik kettő, formailag szétesőbb, mozaikszerűbb. A legkésőbbi alkotás nyitja a lemezt: a Gloria. Paavo Järvi előadásai nagyon kidolgozottak, finom, kicsit tompított hangzással, a megszokottól olykor eltérő akcentusokkal. Furcsa: Järvi alapvetően konvencionális, ugyanakkor bizonyos pontokon hajlik a manierizmusra. E két sajátosság át- meg áthatja egymást. Megbízható, alapvetően nyugodt, nem dramatikus karmester, aki egészében hagyományos előadásait apró alterálásokkal vegyíti. Vajon a Gloria első két tételét szándékosan akarta másképp megformálni, vagy így olvasta Poulenc lejegyzését? E mű megformálása különösen újszerű, eltér a bevett előadásmódtól, amit Geoges Prêtre, a francia bemutató karmestere vezetett be (EMI), és egészében véve Seiji Ozawa is követ (DG). Ezek direktetebbek, keresetlenebbek – egyszerűbbek, de természetesebbek. Patricia Petibon kivételes énekes, csodás hanggal, ám Paavo Järvinél is mesterkéltbb. Az első Domine Deus szép, de nem olyan természetes, mint Rosanna Carteri és Kathleen Battle, a második pedig a felugró „us” szótag hirtelenségével és elharapásával ugyan markáns, de nagyon hatásvadász. Jó program, a 20. századi szakrális zene kimagasló alkotásaival, igényes kidolgozásban, csak bizonyos pontokon eléggé maníros előadásmóddal. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
 479 1497

ROKOKÓ – HASSE OPERAÁRIÁI

Max Emanuel Cencic, Armonia Atenea, George Petrou

Életében „kedves szászként” emlegették, sőt a zene atyjának nevezték, de mára Hasse neve majdhogynem feledésbe merült. Nagyobb szabású művei közül nem sokat tudnánk megemlíteni, holott nagy szerepe volt a barokk és a klasszika átmeneti korszakának alakításában – bár a glucki reformok ellen volt. Händel opera sorái mellett Hasséit tartotta a korabeli közönség a legjobbaknak – más kérdés, hogy az ancien régime műfaja nem sokkal később leáldozott, helyét az opera buffa vette át. Johann Adolf Hasse életútja kezeszti Händelét és Mozartét (84 évig élt); áriáit hallgatva gyakran Mozart gyönyörű dallamvezetése jut eszünkbe. A fiatal Mozarthra nagy hatással volt Hasse. Bár apjával, Leopolddal nem nézték meg a Ruggierót, Hasse utolsó operáját, Mozart mégis kívülről tudta majdnem az összes áriát. Ezúttal kilenc Hasse-operából énekel áriákat – a nagyszerű Armonia Atenea együttessel – a Deccához szerződött Max Emanuel Cencic, Rokoko című lemezén. Egészen fiatal korában figyelt fel először a világ Cencicre, még Sängerknabenként, később férfiszopránként járta a világot, majd kontratenorként. A felvétel alapján meggyőződhetünk fantasztikus technikájáról, s ebbe a rendkívül hosszú, virtuóz szakaszok éneklése is beletartozik. Cencic kifejezőkészsége is remek, a da capo-áriákban megírt érzelmeket izgalmasan hozza – bár gyakran sötétített hangon, éles magasságokkal. Nagyon széles a paletta, köszönhetően a válogatásnak, benne több világpremierrel és egy mandolinversennyel. Hasse, bár életében elismert komponista volt, a közvetlen utókor sem foglalkozott művészetével – sírja is majd negyven évig jelöletlen maradt. Ötvenhat operáját (és többi darabját) csak most kezdi felfedezni a régizenét játszó réteg. Fedezzük fel mi is!

Lehotka Ildikó

Decca – Universal
478 6418

L'AMOUR – FRANCIA TENORÁRIÁK

Juan Diego Flórez, a Teatro Comunale di Bologna Zene- és Énekkara,

Roberto Abbado

Már megint egy Szerelm című album! – sóhajt fel az ember, ha csak a címlapra tekint. Ám elég a dobozt megfordítani, hogy indíttatva érezzük magunkat a kalaplengetésre. Három-négy számtól eltekintve ugyanis csupa ritkaság került a korongra: a 19-20. században repertoáron tartott művek bravúráriái, amelyekről romantikus regények szereplői csevegnek, s amelyeket Liszt- és Wagner-életrajzok elismerően említenek. Például Francois-Adrien Boieldieu-t, akinek A fehér asszony című operája korának egyik sűrűn játszott darabja volt. A librettó alapja Walter Scott egyik regénye (mint a Lammermoori Luciáé vagy A tó asszonyáé), a szövegkönyvet a jó kezű színműíró, Eugene Scribe öntötte formába. 1825-ben mutatták be, 1864-ben a Nemzeti Színház is műsorára tűzte. A CD-n e műből két eltérő karakterű ária szerepel: vidám felütés az első szám, amelyben George Brown a katonaelet szépségét zengi; a másik igazi hódoló, szerelmes és lírai. Bizet ugyan populáris szerzőnek számít ma is, de A szép perthi lányból – szintén Scotté az alaptörténet – legfeljebb a hűséges szerelmes, Henri Smith itt elhangzó dala ismert. Donizetti A kegyencnö, Berlioz A trójaiak, Thomas Mignonnjának egy-egy áriája mellett slágerszám a Boieldieu-tanítvány Adam A longjumeau-i postakocsisából Chapelou kényes magasságokat érintő áriája. Massenet Wertherének két részlete arra enged következtetni, hogy a 40 éves perui tenor orgánuma hősi árnyalatokkal gazdagszik, viszont a felső regiszter sértetlen maradt, és megőrizte hajlékonyságát, könnyedségét. A lemez anyagát a szerelem témáján kívül a francia repertoár hozza közös nevezőre. Az elhunyt karmesteróriás unokaöccse, Roberto Abbado és Flórez együttműködése maradéktalan örömet szerez a hallgatónak.

Albert Mária

Decca – Universal
478 5948

ERKEL FERENC: ISTVÁN KIRÁLY

Bazsinka, Nyári, Gurbán, Sárkány, István Király Operakórus, MÁV Szimfonikus

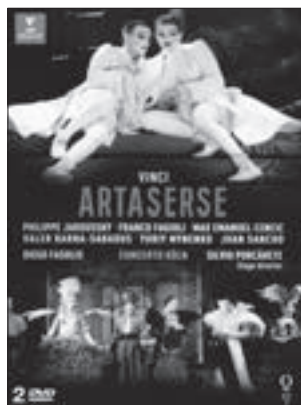
Zenekar, Csányi Valéria

Erkel születésének bicentenáriumi évében ismételtelen szembesülni kellett azzal, hogy nemzeti operánknak megteremtőjének életművét illetően rendkívül sok az adósságunk. A törlesztések egyik értékes dokumentuma az István király hangzó életre keltése. A cél az opera teljes (húzások nélküli) megszólaltatása volt, a forráshelyzettel és az opera mostoha utóéletével Kassai István jóvoltából lehetünk tisztában. A librettó a kiadó honlapján olvasható. Elsősorban a magyar hallgatóság érdeklődésére tarthat számot a mű. Sok próba és két előadás előzte meg a felvételt, amelynek rögzítéséhez elképesztően kevés idő állt rendelkezésre. Minden elismerést megérdemel az előadói gárda ezért a teljesítményért – más kérdés, hogy a felvételnek immár keletkezési körülményeinek ismerete nélkül, önmagában kell vizsgáznia. A különböző énekkarok tagságából erre a célra összeállt kórus szép hangon énekel, az adott atmoszférának megfelelően, érzelmileg-indulatlatával a stúdióban is. Remek választás volt Nyári Zoltánra bízni Imre herceg szerepét, s Bazsinka Zsuzsannára Crescimiráét. A MÁV Szimfonikus Zenekar érzékenyen kísér, szép színek villannak fel, a drámai konfliktusok megjelenítésekor érvényesülnek a hangszerelés apró finomságai. Erkel hatyúdala immár megismerhető: lehetőséget ad ahhoz is, hogy ismeretében rövidítésekkel/húzásokkal módosítsák későbbi produkciók rendezői/dramaturgjai az eredeti szerzői koncepciót. És remélhetőleg ahhoz is kedvet kapnak az énekesek, hogy részleteket szólaltassanak meg belőle, s részletekben visszacsempészve a koncertműsorokba, ráirányítsák az operabarátok figyelmét a műre.

Fittler Katalin

Naxos – Mevex
8.660345-46

VINCI: ARTASERSE

Jaroussky, Fagioli, Cencic, Barna-Sabadus, Concerto Köln, Diego Fasolis

A kontratenorok mennyországaként, a barokk operák előadásai közt a legjobbként emlegetik a 2012-ben, Nancyban bemutatott Vinci-operát, és ez így is van. Leonardo Vinci: Artaserse című művét mindenkinek látni és hallani kell. Fantasztikus énekesekkel, hihetetlen hőfokú előadásban jelent meg két DVD-n a produkció. Az Artaserse 1730-ban keletkezett, Metastasio szövegkönyvére; a hatszereplős mű csak férfi énekesek számára készült – egy pápai rendelet tiltotta a színpadon a nők éneklését. Öt kontratenor mellett egyetlen mély hangot hallunk. Artabano szerepében Juan Sancho koloratúrái elmaradtak egy csipetnyit a kontratenorokétól, a magasabb hangok néha nehézségeket okoztak az énekesnek; a későbbi szerzők is csak ritkán írtak virtuóz szakaszokat férfiaknak. Valer Barna-Sabadus Semirája alig észrevehetően halványabb a többiek szerepléséhez képest, de így is főszerepet énekelhetne. Jaroussky (a címszerepben) és Cencic (Mandane) már korábban kivívták a figyelmet; tapasztalt, nagyszerű énekesek, rengeteg kiváló előadással, a hangfaj elismertetésével a hátuk mögött. Yuriy Mynencót nem ismertem eddig; Megabise szölamát nagy, kiegyenlített hangon, kiváló technikával énekl. Franco Fagioli (Arbace) elképesztően jó, a többiek közül is kiemelkedik, hangj adottsága remek, az extra magasságokat, kétoktávus ugrásokat gond nélkül veszi. Vo solcando un mar crudele című áriájának előadása hallatán nem csodálkozunk, hogy a castratók szupersztároknak számítottak, ha csak fele így énekeltek. A Concerto Köln kiemelkedő együttes: mindent megjelenítettek, ami a szövegben szerepelt. Pompás jelmezeket látunk, díszlet szinte alig van, az énekesek uralták a színpadot, színészi játékok mellett nem is éreztük ennek hiányát. *Lehotka Ildikó*

Erato/Warner – Magneoton
4623234

ROSSINI: ORY GRÓFJA

Bartoli, Camarena, Olvera, Nikiteanu, Orchestra La Scintilla, Zürichi Opera Kamarakórusa, Muhai Tang

Rossini utolsó előtti, a drámai Tell Vilmost megelőző operája a közönségnek nyújtott bónusz minden rangos operaház részéről. Ki törődik ma már azzal, hogy a szerző magától lopott, hogy a két felvonást kitöltse? A pezsgő zenei anyag derűt csöpögtet a hallgató fülébe és őszinte kacagásra sarkallja. Budapesten utoljára 1960-ban játszották, Lamberto Gardelli vezényletével, a 28 éves Szinetár Miklós emlékezetes rendezésében. Azóta egy igazgatónak sem volt bátorsága másorra tűzni; ennek egyik magyarázata lehet, hogy a címszerepre nem tűnt föl olyan csodás materiájú és intelligens tenor, mint Réti József volt – Adele szölamára pedig olyan koloratúrszoprán, mint Gyurkovics Mária. A Zürichi Operaháznak volt és van muníciója a mű előadásához: Adele-t Cecilia Bartoli játssza, a címszerepet pedig a mókázásra kész mexikói belcanto tenor, Javier Camarena, akit a fesztivál-igazgatóvá avasztott Bartoli Salzburgban is szívesen foglalkoztat. A New York-i Ory grófjában Diana Damrau Adele-je mellett a mezzo Joyce DiDonato adta Isoliert (a címszereplő Juan Diego Flórez volt); Zürichben a szoprán Rebeca Olveráé a nadrágszerep. Ízlés dolga, hogy mennyire szereti valaki Bartoli kissé túlcirkalmazott énekstílusát. Fejet kell azonban hajtani a technika könnyedsége előtt, aminek köszönhetően prózai színészhez méltóan kidolgozott alakítást nyújt. Svájci/francia dámát játszik, otthona vár helyett nagypolgári villa, amelynek szalonjában De Gaulle képe függ. A sztori annyira bolond, hogy a kisebb dramaturgiai változtatások föl sem tűnnek a szellemes rendezésben. A ház régi hangszereken pompásan játszó zenekarát a 64 éves kínai karmester, Muhai Tang kiválóan irányítja. *Albert Mária*

Decca – Universal
074 3467

DONIZETTI: STUART MÁRIA

DiDonato, van den Heever, Polenzani, a Metropolitan Opera Ének- és Zenekara, Maurizio Benini

Más nyerte néhány hete a rangos Olivier-díjat, pedig sokan várták, hogy a brit fővárosban is módfelett ünnepelt amerikai mezzo, Joyce DiDonato elnyeri a híres Shakespeare-színész nevét viselő elismerést. Nemcsak a nominált Ory grófiaért, de a Stuart Máriaért különösen megérdemelte volna a díjat. Megerősíthet e véleményben a magyar publikum is: a New York-i Metropolitan Operából sugárzott közvetítés révén már megcsodáltuk DiDonato hangját és játékát. Ezután jelent meg az énekesnő élőben, a Művészetek Palotájában – barokk áriaestjével, amelyen nem csupán az ének-, hanem az előadóművészet magasiskoláját nyújtotta. Ha Rossini, Bellini, Donizetti korában élénk, most öire mehetnének, hogy Cecilia Bartoli vagy Joyce DiDonato hívei vagyunk. Az áriaest igazolta: nem meglepő, hogy a Stuart Mária nagy magasságokat igénylő belcanto szerepét a mezzo elvállalta. Még hozzá úgy, hogy egy akkor még ismertségben jóval alatta lévő szopránra bízták Erzsébet királynő szerepét. Elza van der Heever azonban méltó partnernek bizonyult. Pompásan öregedett meg: a próbák finisében levágta vaszkos copfját, lekopasztította a fejét – Erzsébet egy betegség miatt elvesztette a haját. A Schiller-drámának, amelyből a libretto készült, s így az operának is csak nagy vonalakban van köze a történelmi valósághoz. A zenedráma mégis örök szenvedélyeket hoz közelünkbe: két hatalomra és szerelemre vágyó asszony párviadalát. Ehhez talált kiváló eszközöket a rendező, David McVicar, illetve a díszlet- és jelmeztervező, John Macfarlane. A színpadkép puritán, jól mozoghat benne a remek énekkar, a jelmezek történelmi pontosságuk. A Metropolitan Opera mindig dúsan hangzó zenekarát nagy lendülettel dirigálta Maurizio Benini. *Albert Mária*

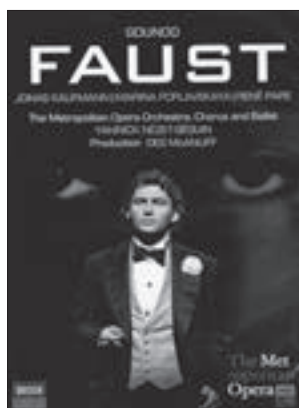
Erato/Warner – Magneoton
2564 63203 5

GOUNOD: FAUST

Gheorghiu, Alagna, Terfel, Keenlyside, a Royal Opera Ének- és Zenekara, Antonio Pappano

GOUNOD: FAUST

Poplavskaya, Kaufmann, Pape, Braun, a Metropolitan Opera Zene- és Ének- és Balettkara, Yannick Nézet-Seguin

Két különböző, de meggyőző rendezői felfogás, és azonos mértékű – rendkívül magas – zenei minőség jellemzi a most megjelent Faust-felvételeket. A DVD-k – ahogy mondani szokás – egy-egy operai „fellegvárban” készülték: a londoni Királyi Operaházban, illetve a New York-i Metropolitanban – az utóbbira többen talán emlékeznek is, az élő közvetítés jóvoltából. A londonit 2004-ben, a New York-it 2011-ben rögzítették, mindkettő nagyszabású sztárparádé.

David McVicar Faustjában nem a címszereplőt, hanem Mefisztót pillantjuk meg először. A szín bal oldalán, egy színházi páholy tökéletes másolatának peremén könyököl, előtte egy komédiásokat szolgáló utazóládá. Gúnyos, egyben csalogató pillantást vet a valódi publikumra – ezzel a frenetikus felütéssel indítja a cselekményt a zseniális Bryn Terfel. A színpad túloldala egy templombelső rész-

lete, orgonával és szószékkel, alóla érkezik a hajlott hátú, vén Faust. Emlékeit, életének hasztalanságát egy öreg partitúrát lapozgatva veszi számba. Mefisztó vérszerződést kínál, fölnyitja a ládát, amelynek tetejében lámpákkal övezett sminktükör rejtőzik, s a ládába hajló Faust fölegyenesedve immár ifjúként pördül meg. Apró, majdnem naturalisztikus, mérnöki pontossággal végigvitt ötletek mesélik el az ismert történetet Fausról és a megrontott Margitról. McVicar Gounod korába helyezi a cselekményt; Margit Manet festménye, A Folies-Bergère bárja modelljének ruháját – vagy ahhoz megszólalásig hasonlót – visel a II. felvonásban. A rendező a falusi táncmulatságot Cabaret Enfernek címezi, ezzel megduplázza a Walpurgis-éjt. A második, az igazi bacchanália az előadás hatalmas mutatványa. McVicar előrelátása döbbenetes: ma-

napság épp Conchita Wurst, a szakállas osztrák dalnok(nő) győzelméről szólnak a friss hírek. Itt Terfel fején diadém ragyog, estélyi ruhájában Viktória királynőként pompázik. A trouvaile fokozva van: belibegnek a kor híres balettje, a Giselle tündérei. Michael Keegan-Dolan koreográfija valóban pokoli szatíra: a hasas Giselle a várandós Margitot idézi a kábító ital hatására szenttelenül nézelődő Faust számára. A gyermek megszületik, abba a kis koporsóba zárják, amely a III. felvonásban ékszeres ládikó volt. A szólisták: Angela Gheorghiu (Margit), Roberto Alagna (Faust), Simon Keenlyside (Valentin) nagyszerűek, de a terepet Terfel uralja. Mások az arányok a New York-i előadásban. René Pape teljesítménye egyenértékű Terfelhez mérve, ám ebben a produkcióban Faust Alagnánál súlyosabb egyéniség. Jonas Kaufmann ősz parókával, de nem öregként lép színpadra, inkább kiábrándult értelmiségit formál meg. Elfogadja Mefisztó feltételeit, ám megpróbálja ezeket a maga felfogása szerint értelmezni, átlépni. A színtér rideg, a mű java része egy mai laboratóriumban játszódik. Des McAnuff jó nevű színházi rendező, érdekesen játszik az idővel. A katonák az első világháborúba indulnak, amely méhében hordja a másodikat. Hogy ez el ne kerülje figyelmünket, egy földgömböt és egy óriás bombát lógat a szereplők fölé. Marina Poplavskaya szánható és szerethető Margitot alakít, hibátlan zeneiséggel. Joyce DiDonato háziaszszonyi szereplése okán plusz pontot adnánk a felvételnek – elragadó, ahogy Kaufmannhoz fordul: Jonas, micsoda dimiduenót énekeltél!

Albert Mária

EMI – Magneoton

50999 6 31611 9 9

Decca – Universal

074 3811

OFFENBACH: HOFFMANN MESÉI

Kim, Dessay, Pavlovskaya, Gran Teatre del Liceu, Stéphane Denève

Ha Jacques Offenbach teljes életművéből ragadjuk ki a Hoffmann meséit, a szerző egyetlen igazán komoly, már-már filozofikusnak ható dalműveként kell aposztrofálnunk. Ha viszont a francia nagyopera szemszögéből vetünk rá egy pillantást, szintleg még mindig tűnhet túl könnyűnek, akár komolytalannak is a darab. Pedig a témája kétségkívül komoly, és nemcsak azért, mert alapkonfliktusa mélyen és maróan drámai, hanem mert a jószerivel bárgyú kuplék, vézna valcerek és bornírt kánkánok füzéréből álló párizsi operett legsikeresebb szerzője utolsó – és végső soron lezáratlan – színpadi műve afféle „maverick” a standard operarepertoárban. A befejezetlenség ténye pedig örök feladatot és kihívást kínál – filológusnak és intendánsnak, karmesternek és koloratúrszopránnak egyaránt. Barcelona, Lyon és San Francisco erőinek közös produkcióját kínálja a Warner Classics új DVD-je, ahol – mint a jelenkor Hoffmannjaiban általában – az énekesnők viszik a pálmát, a teremts éneklő koronái a nyomukban alig járnak. És micsoda hármas: Natalie Dessay Antoniaja ragyogó. Kathleen Kim mint gépasszony-Olympia nemkülönben; Tatiana Pavlovskaya mint Giulietta ugyancsak perfekt. De az urak! A régizenén iskolázott Laurent Naouri meglepően halovány és helyenként zavaróan erőtlén; a címszerepet vállaló, de csak színészi-leg kifogástalan Michael Spyres még kevésbé képes a figura követelte hangji és fizikai elvárásoknak megfelelni. Laurent Pelly igényes rendezése pergő, óvatosan modern, szinte filmszerű színrevitelt állít elénk, amelyet Stéphane Denève néhol talán túlzottan is óvatos, de alapvetően gondos és fegyelmettséggel dirigálása is ügyesen megtámogat.

Balázs Miklós

Erato/Warner – Magneoton

4639140

MUSIC FOR A WHILE – IMPROVIZÁCIÓK PURCELL MŰVEIRE

L'Arpeggiata, Christina Pluhar ●●●○○

Meglepő lemez jelent meg: Purcell zenéjét modern körítéssel élvezheti a hallgató. A lemez címe egyben Purcell-dalé is – a találó Music for a While. A húzónevű Philippe Jaroussky, akit kétszer is hallhatunk nemrég itthon. Kettősség uralja a kiadványt: a már említett veretes barokk zene, és a 20. századi jazz találkozik. Mai hangszerek is fűszerezik a dalokat, áriákat, duettek. Kivételek vannak: ilyen például az In Vain the Am'rous flute duett, a férfialt Vincenzo Capezzuto és Jaroussky előadásában, vagy a Hark! kezdetű, kicsit középkorias hangszere-léssel, Jarousskytól és Raquel Andueztól. Jaroussky marad az operaszerű megoldásoknál, nem hagyva el a rá jellemző előadói jegyeket, a kíséret igen változatos. A kontratenor hang és a Purcell korában nem létező klarinét jazzes megoldásai vagy Jaroussky és a pengetett bőgő nem feltétlenül harmonizálnak. Fantasztikus hangulatot teremt az An Evening Hymn on a Ground eleje, az első duett, később a lemez legjobban megjelenített áriája (Man is for the Woman Made) – Jaroussky minden hangfekvésért bemutató, humoros, többszöri meghallgatásra készített előadásában. Christina Pluhar és együttese jelentetett meg már ilyen típusú lemezt, van tehát kereslet erre az érdekes műfajra. Nagy érdeme, hogy a barokk zene (szűk szegmense) eljut a populáris jazzt szeretőkhöz. És a nyitottabb klasszikuszene-rajongókhoz ez a fajta, talán crossovernek mondható stílus. Érzésem szerint nehezen adta meg magát Purcell zenéje a feldolgozásoknak és improvizációknak, de gondosan, szeretettel elkészített lemezt kaptunk. Leonard Cohennek a közelmúltbeli televíziós tehetségkutatón unos-untalan előadott Halleluiája szerepel bonus trackként a lemezen – teljesen feleslegesen. Ha másért nem, ez ellen Purcell is berzenkedett volna. *Lehotka Ildikó*

Erato Warner – Magneoton
2564636203

BEEHOVEN ÖSSZES VONÓSNÉGYESE – 3. RÉSZ
Quartetto di Cremona

●●●○○

Biztatóan indult két esztendeje az Audite kiadó Beethoven vonósnégyes-ciklusa, melyen a jelenkori olasz kvartettek legjelesebbike, a Quartetto di Cremona vállalkozott egy teljes sorozat elkészítésére. A folytatás részint igazolja a kezdeti lelkesedésemet, részint csalódással szolgál. Nemrégiben még az együttes őszinte és merész játékmódját dicsértem – most, a széria harmadik kötetét hallgatva éppen ebből a skrupulusok nélküli, bátor muzsikálásból kapok a vártnál kevesebbet. A lemezek szerkesztési rendje továbbra is önkényesnek tűnik: a mostani korong összeállítás – mely a korai c-moll vonósnégyes és a középső korszak nyitányaként számon tartott, mutatós F-dúr kvartett közé beékeli a szokatlan vehemenciával operáló, negyedórás Nagy fűgát – nehezen indokolható. Az Op. 133-as műjegyzék-számon adminisztrált „fuga-szörnyeteg” így igen-csak idegennek hat a CD kellős közepén. *BM*

Audite
92.682

BEEHOVEN ÉS BARTÓK MŰVEI
Stuttgarter Rádió Szimfonikus Zenekara, Lorin Maazel

Lorin Maazel egyik korai felvétele 1958-ból: egyetlen koncertje a Stuttgarter Rádió Szimfonikus Zenekarával. Beethoven: Coriolan-nyitány és II. szimfónia. Inkább lassúba hajló előadások, messziről pontosan, tudatosan, arányosan, közlelő szűnni nem akaró legatóval, folyamatos átfolyással. Bartók Concertója szintúgy. Nem Reiner objektív szigorúsága és tudatos sokszínűsége, hanem organikus keresés és eléggé közel jutás a benne rejlő ideálshoz. Mindhárom műben sajátosan keveredik egyfajta nem bántó, nem túlzott, mégis a provinciális irányába hajló slamos játékmód, és ennek ellentéte: figyelem, fegyelem, odaadás. Kellemes esetlegesség lengi körül az amúgy igényes előadásmódot. Maazel folyamatban gondolkodva, ezen belül markánsan irányítva vezényel. Ezek nem az egészében ideális, hanem az ott és akkor reprezentatív lenyomatai. *ZB*

Hänssler Classic – Karsay és Társa
94224

MOZART: C-DÚR ÉS D-MOLL ZONGORAVERSÉNY
Martha Argerich, Mozart Zenekar, Claudio Abbado

Tavalyi koncertfelvételek, Abbado utolsó lemeze. Remélhetőleg előbukkannak még kiadatlan felvételek. Régi barátok: a nyugodt Abbado és a tüzes Argerich. Abbado az egyik legjobb kísérő volt. Ezúttal sem csak kísért, hanem megannyi színnel és árnyalattal, plasztikusan továbbalkotott. Válogatott zenekarát ezúttal romantikusabb irányba fordította, csodálatos differenciáltsággal bontva ki a két mű testét. Argerichnél is kiugró erény a széles dinamikai, ritmikai skála. Egyszerre könnyed és súlyos, kategóriákon emelkedik felül: játéka egyszerre felel meg a korhűség, valamint a szabad, romantikus zenélés kritériumainak. Abbado mindkét művet felvette régen Friedrich Gulddal, akitől a K. 503-as koncert kadenciája származik, s Argerich is felvette a K. 466-os darabot Alexandre Rabinovitch kíséretével. Nincs köztük jobb és kevésbé jó. *ZB*

Deutsche Grammophon – Universal
479 1033

STRAVINSKY: OIDIPUS REX, APOLLON MUSAGÈTE
Londoni Szimfonikusok, Gardiner

★★★★★

Az istenek kegyeltjei, akik részesei lehettek a Barbican Center tavalyi április 25-én és/május 1-jén rendezett koncertjeinek. Náluk csak azok szerencsésebbek, akik hangfelvételtől lehetnek részesei a kivételes zenei élménynek. Ezúttal korántsem kizárólag reklám-értékű a kísérőfüzet hátlapjának szövege, miszerint a High-Density felvételtechnika kivételes élményhez juttatja a hallgatót. Persze ahhoz alapvetően szükséges volt a zeneileg értékes rögzítendő – erről Gardiner és az előadók gondoskodtak. Telitalál volt az Oidipus Rex narrátoraként Fanny Ardant megnyerése; a szólisták mindegyike, valamint a Monteverdi Choir is Stravinsky zenéje iránti elkötelezettségről tett tanúbizonyságot. Remekel a zenekar is: érzékenyen valószínűsíti meg azt az arányos távolságtartást, amely ugyanakkor nem marad érzéketlen vagy közömbös a kifejezítő iránt. *FK*

LSO Live
LSO 0751

MEDITATIONS

Céline Moinet (oboa, angol-kürt), Sarah Christ (hárfa)

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902175 ●●●●○

Ha fafűvöst képzelünk el a hárfához, a „jól bevált” Mozart- vagy Debussy-példáknak köszönhetően minden biztonnal a fuvalát választanánk. Két fiatal művész, Céline Moinet és Sarah Christ viszont éppen arra mutat rá, hogy az első látásra (és hallásra) kissé furcsának tűnő hangszerpárosításuk milyen izgalmas együttműködésre képes. Lemezükhöz elsősorban olyan, többnyire már a feledés homályába merült 19-20. századi operákból választottak részleteket, melyek eredetileg is e két hangszer párosára íródtak. A tizenegy részletből mindössze három olyat találunk, melyek ma is népszerűek (Massenet Thaïs című operájából a Méditation, valamint két Wagner-idézet), ezek azonban már az előadók átiratában hangzanak fel. A két hölgy sallangmentes játéka nemcsak közel egy óras kellemes hallgatnivalót kínál, hanem felkelti érdeklődésünket a teljes operák iránt is. *KI*

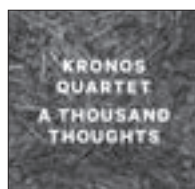

**MOÓR EMÁNUEL:
CSELLÓVERSENYEK**

**Szabó Péter, Szabó Ildikó,
Miskolci Szimfonikusok,
Hamar Zsolt**
Hungaroton
HCD 32728 ●●●●○

A maga idejében Moór Emánuel műveit a korszak legkeresettebb muzikusai – Ysaÿe, Casals, Mengelberg – mutatták be és propagálták szerte a Glóbuszon. Neve és darabjai a 20. század

második harmadára csaknem teljesen kikoptak a köztudatból, ahogyan természetesen a hangversenytermekből is. Tavalyi jubileuma, azaz születésének 150. évfordulója azonban vetített némi megkésztet fényt erre a bántóan elhanyagolt komponistára. A Hungaroton új lemeze Moór Casalsnak ajánlott három koncertdarabját rögzíti: egy csellóra és zenekarra írt rövid „prelűd” mellett egy ugyanilyen apparátusra szerzett koncert, valamint egy két csellóra és zenekarra komponált versenymű kapott helyet a korongon. Szép, érett, avatott előadás, melynek erejéit mindenekelőtt Szabó Péter kiérlelt csellóhangja és a Miskolci Szimfonikusok visszafogottan meleg, színgazdag kísérete biztosítja. *BM*

**KRONOS QUARTET:
A THOUSAND THOUGHTS**

Nonesuch – Magneoton
536952 ●●●●○

Hagyományos és lázadó, olykor pedig polgárpukkasztó – így lehet jellemezni a Kronos Quartet eddigi pályafutását. A Thousand Thoughts című lemezükkel ezúttal is új arcukat mutatják meg: rendhagyó utazásra invitálják a megalakulásuk 40. évfordulóját velük ünneplő hallgatókat. A kvartett hangzás megújítását mindig is kereső együttes most a földgolyó távoli zugából, tizennégy országból mutat érdekességeket – Argentínától Kináig, Svédországtól Indiáig. A korongon tizenöt szám hangzik fel (ezek közül tíznek ez az első felvétele), melyek megszólaltatásában a vonósnegyes három előző csellistája mellett még tucatnyi zenész vesz részt. A muzikusok a vonós hangszerek mellett a legváltozatosabb egzotikus zeneszerzőkkel és olykor énekhangjakkal gondoskodnak arról, hogy egy kényelmes fotelben ülve is bejárhassuk a világot. A lemez kalandvágóknak melegen ajánlott. *KI*

**KATHY HORVÁTH LAJOS:
ALFA & OMEGA**

Fonó Budai Zeneház
FA 297-2 ●●●●○

Több szempontból is különleges felvétel. Kathy Horváth Lajos a zeneszerző és az előadó is – azt a történeti kort idézve, amikor még nem jött létre a később oly magától értetődőnek tekintett zenei munkamegosztás. Azzal, hogy a kompozíció valamennyi hangszeres szólamát ő szólaltatja meg, korunk jongleur-joculatoraként mutatkozik be. Nagy felvételkedzítő gyakorlat és fejlett improvizációs készség birtokában realizálható csupán ily módon a szólamok összessége. A sokszólamú muzsika egyszemélyes produkció szinte – a hangfelvétel készítésében zenei rendezőként muzsikus-kollégája, Babos Gyula gitárművész-zeneszerző működött közre (hangmérnök: Ottó Tivadar). A mű ezúttal maga a hangzásképp, amely autentikusan tükrözi a szerzői elképzeléseket. Hangokba foglalt zenei önarckép, ars poetica, a nemzetközileg elismert hegedűművész vallomása. Sajátos programzene, bibliai tematikával. Érdekes, változatos hallgatnivaló. *FK*

LA DOLCE VITA

Nino Rota, Bande Originale du Film de F. Fellini
Milan Music/Warner – Magneoton
399 487-2 ●●●●○

A filmsláger-összeállítások mellett újabban érdeklődés mutatkozik egy-egy film eredeti zenéjének auditív felidézése iránt. Elsősorban azok számára kedves ez a típusú hallgatnivaló, akik látták a filmet; továbbá elemezn-

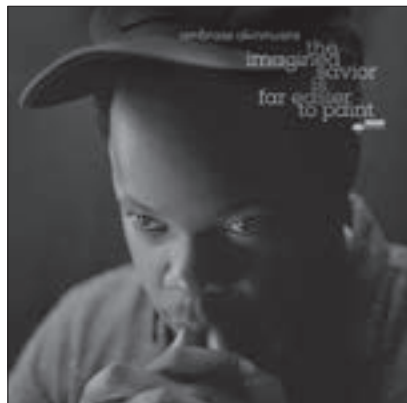
valót biztosít a filmzenével foglalkozni kívánóknak (ez utóbbi szempont adja a fragmentális-rövid trackek létjogosultságát). Ily módon a gyakorlatban vizsgáljuk valamely filmzene hatásosságát; képes-e felidézni a látványt, amelynek érzelmi töltését erősítővé jött létre. A filmzene, mint alkalmazott művészet – és a filmzene, mint önmagában is megálló, teljes értékű alkotás. Megkerülhetetlen e kettősség, s minden szerző az adott filmmel egyedi döntést hoz. A filmtörténet egyik legjelentősebb olasz rendező-zeneszerző párosa, Fellini és Rota közös munkái közül méltán népszerű Az édes élet – bónusz-hallgatnivalót a Cabiria rövid részletei adnak. *FK*

**TONIGHT – BERLINTŐL
A BROADWAY-IG**

**Renée Fleming, Klaus Florian Vogt, Staatskapelle Dresden,
Christian Thielemann**
Deutsche Grammophon – Universal
479 2483 ●●●○

Drezda (és Bayreuth) erős embere, Christiann Thielemann ezt is megengedheti magának: népszerű operett-és musical-melodiókhoz híresen jó zenekara mellé sztárenekeseket hívott. Az alkalom különleges: a 2013-as esztendő t búcsúztatták két estén a Semperoperben. A koncertet anyagát hamar összevágta és kiadta a Deutsche Grammophon, akárcsak a bécsi újévi vagy a nyári schönbrunni műsorokat. A sietős munka okán például hozzánk is kissé hibás példány került. Ettől függetlenül kiderül, hogy Klaus Florian Vogt lírai, szíveket olvasztó hangja mily jól érvényesül e műfajban is; Renée Fleming stílusa, kifejezése tökéletes – ahogy mindig. Komolyan véve a CD-n szereplő kínálatot, ráb-rendhetünk, mennyi felfedezésre váró mű van e fachban is. Nemcsak Ábrahám, Weill, Bernstein létezik, hanem Lincke, May vagy Leux. *AM*

AMBROSE AKINMUSIRE: THE IMAGINED SAVIOR IS FAR EASIER TO PAINT

Az idén éppen 75 éves Blue Note kiadó tevékenysége szorosan kapcsolódik a modern jazz történetéhez. Számos felvétele mérföldkönek számít Art Blakey és Horace Silver korongjaitól Wayne Shorter vagy Cecil Taylor albumaiig. A label szerződötetett művészenek lenni mindig is rangot jelentett a jazz világában, és ez így van napjainkban is. Meghallgatva a kacifántos nevű, 32 éves fekete trombitás második albumát igazolva látom a fenti megállapítást. (When the Heart Emerges Glistening című lemeze is jó fogadtatást kapott.) Közel 80 percnyi hamisítatlan mai amerikai jazz, túl a hard bop idiómán. Jó értelemben vett eklektikus zenei matéria, amelyben egyaránt megtalálhatóak a meditatív hangulatú, sötét tónusú balladák, de a tempósabb darabok is, nem is beszélve három vokális számról, melyeket három különböző énekes ad elő. Egy kivétellel mind a tizenkét kompozíciót a leader jegyzi, aki alap-kvintettje mellé vendégművészeket is felvonultat, és ily módon a legváltozatosabb felállások hozzák létre a színes hangzásvilágot. (Három trackben még vonósok is közreműködnek.) A skála egyik végén a trombitás duettje Cold Specks énekesnővel, a másik egy nyolcfős formáció. A kvintettben kiemelkedő teljesítményt képvisel a tenoros, Walter Smith és a frisselés hatásokat mutató remek gitáros, Charles Altura. A bébi képű trombitás hangszerének mestere, emóciótól fűtötten, telt, meleg tónussal, lendületes virtuóz technikával játszik. Méltó utóda a BN legendás trombitásainak, ahol olyan ikonok szerepeltek, mint Lee Morgan, Donald Byrd vagy Freddie Hubbard. A több mint félszáz (!) személy között, akiknek hősünk köszönetet mond, a mai amerikai jazzelit számos képviselőjének nevét olvashatjuk.

Márton Attila

Blue Note – Universal
6602537635733

BORBÉLY MŰHELY: HUNGARIAN JAZZ RHAPSODY

Borbély Mihály rendre alapjaiban újítja meg a vonatkoztatási rendszereket a jazzben. Néhány évrámutatott, mennyire egyoldalúan tekintik csupán Bartókot a huszadik században formát öltött improvizatív zenék a klasszikus zenéből érkező ihlető forrásának, miközben Kodályról szokás elfeledkezni. Aztán a kortársak unásig játszanak bizonyos amerikai standardeket, amelyeket néha már nincs hová átértelmezni, annyira kiismerhetők a fordulatai. Borbély ezzel a kérdéskörrel sem vesződik tovább, inkább előhúzza nyolc, számára kedves szerzeményt, részben pop- (vagy még beat-) slágereket, részben a velünk élő magyar jazzművészek örökzölddel érlelhető darabjait. Ezzel tiszteletet ad és tiszteletet ébreszt. És éppúgy elgondolkodtat, mint tette Hommage à Kodály lemezével. De a legfőbb, hogy az idegen nyelven Borbély Mihály Borbély Quartet, magyarul pedig Borbély Műhely Hungarian Jazz Rhapsodyja élvezetes, sokszínű, mélyen szántó, minden elvi megfontolástól függetlenül is kimagasló zenei teljesítmény. Borbély szaxofonokon és tárogatón varázsol, és bár a zenei alapgondolat, illetve a konkrét számválasztások is hozzá fűződnek, a Műhely többi mestere pontosan érti, érzi és osztja viszonyulását a címadó Zoller-szerzeményhez, Fekete-Kovács Kornél Ítéletéhez, Oláh Kálmán Polymodal Bluesához, Binder Károly In Illo Temporejához, a Szomorú városnaphoz és a Látod, ez a szerelemhez, a Ringasd el magadhoz, a Várj, míg felkel majd a naphoz és az Ezüst nyárhoz. Szabó Dániel világos, karakteres, virtuóz zongorázása, Horváth Balázs stabil bőgőjátéka és Baló István szingardag, szárnyaló dobolása teljesíti ki a zenét, amely úgy éri el a szabadság legmagasabb fokait, hogy sosem veszti el a talajt „a lába alól”.

Bércesi Barbara

BMC Records – MG Records
BMC CD 187

LUKÁCS MIKLÓS TRIÓ: CIMBIÓZIS

Kérdés, hol húzzuk meg a határt. Ha van hangszer, amit nem hozunk kapcsolatba a jazz-zenével, az a cimbalom. Lukács Miklós sem jazz-zenész. Zeneakadémiát végzett, azóta sok együttesben játszott, szívünknek legkedvesebben a Dresch-kvartettben. És most itt van önállóulásának dokumentuma, a szellemes című Cimbiózis. Az egyetlen formáció a világon, amely a cimbalom, a bőgő és a dob együttműködésére épül. Újabb kérdés: ideje volt-e annak, hogy Lukács Miklós, áldott tehetségű muzsikussal, saját anyaggal jelentkezzen. A válasz: igen. Nehéz elvonatkoztatni a cimbalomnak a magyar népzeneben és a cigányzenekarokban betöltött szerepétől. Lukács olyan mélyen gyökerezik ebben a kultúrában, hogy nem tud – miért is akarna? – elszakadni tőle. Szinte mindegyik szám valamely népzenei ihletésű, többnyire pentaton felütéssel indul – és aztán különböző utakon halad tovább. A három felsőfokon képzett muzsikussal közös vállalkozása elsősorban a bőgő (Orbán György) és a dob (Baló István) révén kapcsolódik a jazzhez. Mindketten önálló lehetőségekhez is jutnak, de a prímet a cimbalom viszi. Jellegében, hangvételében, dramaturgiájában kivételes műgonddal szerkesztett album a Cimbiózis. A Sotto Voce magányos bevezetése után berobban a trió (Act 1), amit az Emlékek széles dinamikájú, szabad kalandozása követ. Hazaút, Esteledő, és zárásként Himnusz – a kompozíciók címe is a kötődéseket jelzi. Igen, ez a melodikusságát végig megőrző, mély érzésű, felkavaró zene csak itt, a Kárpát-medencében születhetett meg. Lukács Miklós invenciózussága, virtuóz, ugyanakkor lírai hangszerkezelése a cimbalomjáték apoteózisává avatja a lemezt. Ami még azokat is főhajtásra készítheti, akik feszesebbre vonnák a jazz határait.

Turi Gábor

Fonó Budai Zeneház
FA 294-2

**GRENCSÓ OPEN COLLECTIVE:
FLAT/SÍKVIDÉK**

A borító belső oldalán Grencsó István paradox fogalmazásban köszönetet mond mindazoknak, akik bátorították a megkezdett úton való továbbhaladásra. Az útról méltán állítja, „reménytelen”: a szaxofonosról ugyanis mindig megjósolhatatlan, mi lesz a következő akciója, a dekonstruktív hip-hop világába kalandozik, vagy épp a jazz modális/avantgárd/free hagyományaihoz tér vissza ironikus kerülokkal. Soha nincs tehát „folytatás”, csak új állomások léteznek, amelyek egyszerre mutatnak valamit a már ismert és a még ismeretlen muzsikusból. Grencsó a mostani lemezen leginkább a hatvanas évek már említett tradícióit eleveníti fel, mégse klisészerűek a darabok, ugyanakkor a legkisebb engedményt se teszi ki „retro” divathullámoknak. Heterodox szaxofonos, aki merész váltások sokaságával teszi bemelegítetté a darabok ívét, miközben muzsikustársával (Pozsár Máté–Benkő Róbert–Miklós Szilveszter) harmóniai anomáliákat sző a számokba. Grencsó egyaránt eredeti és egyedi mindhárom most használt hangszerén, mégis a szaxofon-basszusklarinét-fuvola hármas Eric Dolphyt idézi, miközben a Nesztor Ivánnak dedikált Iván gyermekkora című szerzeményeiben inkább Roland Kirk vidám álomvilágára emlékeztet a basszusklarinéton játszott melódia. A tenoron tolmácsolt Cukormentes nemcsak a lemez leghosszabb darabja, de talán a legjobb témája is; a szám középrészében hosszabb triórész hallható, amely azt mutatja, hogy a kísérők önmagukban is kiváló együtttest alkotnak. A leginkább a korai Ornette Coleman világával rokonítható Lassú utcában és a Megbélyegezve című számban Benkő Róbert egy-egy mesteri bőgőszólója tűnik fel, de a kísérők végig olyan nagyszerű egységet alkotnak, hogy inkább közös teljesítményüket érdemes kiemelni.

Máté J. György

BMC Records – MG Records
BMC CD 205

**JUHÁSZ GÁBOR TRIÓ:
MAKING A CHANGE**

Merész vállalkozásba fogott Juhász Gábor. John Coltrane 1964-ben felvett, 65-ben megjelent *A Love Supreme* című lemezanyagát dolgozta át gitár-cimbalom-ütőhangszer trióra. Ám azáltal, hogy a hangszer-összeállítást megváltoztatta, még nem teljesítette a maga számára kijelölt feladatot, hiszen csak a felszínem nem lehet és nem is érdemes érinteni ilyen jelentőségű opusnál. Az *A Love Supreme*, tudjuk, zoltár, ima a teremtőhöz, személyes kiáltás, reveláció hangok által kifejezve, katartikus, hálával telt fohász. Egyszerre a legbelsőbb magánügy és mindenkihez szóló, egyetemes közlés. Coltrane-ből elementáris erővel törnek elő a Teremtőnek szánt egyben tőle kapott hangok. Ez egyrészt lelki alkatával, másrészt kulturális hovatartozásával magyarázható. Juhász Gábor más lelki alkat, és más kulturális közegben is alkot, s ha istenkeresését hasonló mélységek és magasságok jellemzik is, mint annak idején Coltrane-ét, ennek megnyilatkozásai jóval visszafogottabbak, inkább a szemlélődő, meditatív út zenei lenyomatai. A keleti ember legalábbis látszólagos kisimultsága sugárzik a megközelítéséből, amelyet Szalai Péter ütőhangszerjátéka és konna-kol előadása is alátámaszt. Lukács Miklós, aki a coltrane-i szilajságot jobban közelítő Dresch Mihály mellett éppúgy otthon érzi magát, mint ebben a felállásban, mindenhol ideális társ. Juhász Gábor *A Love Supreme*-je mindent egybevetve számomra túl személyes marad, a négy Coltrane-tétel után következő három Juhász-darabban érdekes módon közelebb kerülhetünk az alkotóhoz. Az albumot Lukács Debussy-átíratja zárja. A borító mester munka: letisztult és teljes harmóniában áll a zenével, amelyet illusztrál.

Bércesi Barbara

Fonó Budai Zeneház
FA 293-2

**TONY LAKATOS:
STANDARD TIME**

Csak kevesen érték el a magától értetődő közlésnek, a természetességnek azt a fokát, amelyet Tony Lakatos mutat ezen a lemezen. Mintha csak levegőt venne. Minden megszólalása mögött azt érzem, ezt nem is lehetne másképp mondani. Feltételezem, az olvasó ismeri Tony Lakatos művészetét, ezért csak arra emlékeztetek, hogy a Hessen tartományi közszolgálati rádió big bandjének szólistájaként Lakatos stabil helyen tartózkodik, és ez a hely az európai mainstream jazz élvonalában található. Még azt is el kell mondani, hogy saját kisegyütteseiben régóta csodás, New York krémjébe tartozó zenésztársak szerepelnek. Felejthetetlen számomra Kirk Lightsey, Joanne Brackeen vagy Dave Kikoski fellépése vele Pesten, hogy csak a zongoristákat emlegessem. Az ő helyüket most a nem kevésbé híres Jim McNeely tölti be úgy, mintha mindig is szaxofonossal játszott volna. A dobos Nussbaum Lakatosnak, a bőgős pedig Nussbaumnak régi kollégája. Standardeznek, nem áttalnak olyan elcsépeelt számokat is elővenni, mint a Michelle a Beatlestől. Csakhogy ennyi mesterségbeli tudás, ízlés és odaadó anyagismeret mellett szinte bármi annyira válna a kezükben. A time is végig hátborzongató. De mivel tisztelik is ezeket a standardeket és persze egymást, az eredmény szempontjából mégsem mindegy mit játszanak. A kedvencem a lemez közepén elhelyezett Thad Jones-szerzemény. A zenekarvezető tenoron dolgozik, elég keményen veszi kézbe a dolgokat, a négyezésnél már magasan szárnyal. A visszatérésre úgy húzza be a féket, hogy előredőlünk – és úgy maradunk. Jön a következő szám, amin viszont Lakatos szopránon folytatja a bővölést – fuvolaszerű sejtelmességgel. Ó, de hát ez a Michelle! Igen, standardeznek, lenyűgözően.

Zipernouszky Kornél

Skip Records – Varga
SKP 9118-2

**GADÓ GÁBOR QUARTET
WITH DAVE LIEBMAN:
UNGRUND**

BMC Records – MG Records
BMC CD 184 ●●●●○

A felvétel 2011. január 14-én, a Művészetek Palotájában rendezett negyedik Jazz Showcase esti koncertjén készült, amelyet nagy várakozás előzött meg. Egyrészt azért, mert Gádó Gábor már ekkor sem volt hallható Budapesten minden hétfőgőn, főleg nem vele együtt lélegző francia kvartettjével, Matthieu Donarier szaxofonossal, Sébastien Boisseau bőgőssel és Joe Quitzke dobosával. Másrészt közös fellépésre készültek Dave Liebman, a mainstreamtől a free-ig mindent hitelesen megszólaltató szaxofonos legendával. Gádó zenéje sosem könnyű hallgatnivaló, mintha mindig minden hangért megküzdené, a játék számára nem játék. Küzdelmes volt Dave Liebman beilleszkedése is a gádói zenébe, hiszen két igen erős egyéniségről van szó, de rokon lelkek lévén a vajúdas végül hegyet szült. Ravel Pavane-jában kiváltképp nagy élmény a muzikusok összefonódása. *BB*

**BENKÓ DIXIELAND BAND: IN
MEMORIAM JOE MURANYI**

Bencolor Kft.
BEN CD/DVD 6003 ●●●●○

A rendszerváltás óta eltelt negyedszázad hazai tradicionális jazzkultúrájának jellegzetes – műfaj történeti szerepét tekintve kiemelkedő – alakja volt a 2012-ben elhunyt Joe Muranyi. Louis Armstrong utolsó (és egyetlen fehér) klarinétosa mindig büszke volt

magyar származására, az 1990-es évek elejétől pedig rendszeresen megfordult magyarországi fesztiválokon. Szoros szálakkal kötődött Benkó Sándorhoz és zenekarához, akik – Cserey Erzsinek, a New York-i magyar színház vezetőjeként közvetítésével – egykor elsőként hívták meg vendégszólóstának. Jogos és méltányos gesztus tehát, hogy az 57 éve színpadon lévő, a műfaj népszerűsítésében komoly érdemeket szerző BDB dupla hanghordozóval (CD+DVD) állít emléket Muranyinak. A felvételen megszólaló, Joe bácsi humorával fűszerezett klasszikus örökzöldekben nincs semmi különösebb meglepetés, de ezt aligha várta bárki is. *ReA*

**NORMA WINSTONE:
DANCE WITHOUT ANSWER**

ECM Records – Hangvető
ECM 2333 ●●●●○

Norma Winstone, a brit avantgárd egykor legeredetibb, főként szavak nélkül rögtönző énekes, az elmúlt fél évszázadban a gyakran szövegcentrikus vokális kamara jazz egyik legtökéletesebb művelőjévé vált. Im-már több mint tíz éve énekel a német Klaus Gesinggel (aki basszusklarinétton és szopránszaxofonon kíséri) és az olasz zongorista Glauco Venturierrel. Az album csak balladákat tartalmaz, de anyagát tekintve az énekesnő roppant szélesre veti a hálót. Tom Waits, Tomasz Mendez és Dave Grusin szerzeményei mellett felbukkan egy friuli nyelvű dalban énekelt gyermekdal, sőt Madonna Live to Tell című számának az átdolgozása is, amely teljesen egyéni felfogásban talán az album legmegkapóbb száma. Norma Winstone gyönyörű kifejező hangja, poétikus énekmodja, zenésztársaival való összefonódása lenyűgöző. Sajnos sokat mulaszt az interpretációk szépségéből, aki nem tud angolul. *Pallai Péter*

**LEE KONITZ:
STANDARDS LIVE AT THE
VILLAGE VANGUARD**

Enja – Varga
ENJ-9609 2 ●●●●○

Kevés muzsikust találunk a mai jazzszíntéren, aki olyan rég van a pályán, mint a nyolcvanhét éves Lee Konitz. A bő tapasztalat azonban még nem szül maradandó előadásokat. Konitz egyik örök titka, hogyan képes bármilyen formációban, a generációs különbségekre fittyet hányva kiválót alkotni. Az altszaxofonos mindig is szívesen játszott standardek, de ezt – az ő kifejezésével élve – gátlások nélkül teszi: a kiválasztott darabok harmóniai struktúrája csupán általános referenciapontként szolgál, erre játszanak variációkat a Konitz-együttesek szölistái. Tavaly a Peacock-Baron-Frisell összeállítású Enfants Terribles variált ismert jazzmelódiákra, a mostani, még 2009-ben készült felvételen pedig saját újabb zongorás kvartettje kíséri az ősz mestert. Konitz előadása egyszerűen törekeny, finoman ironikus és szabad. Nem a közönségnek játszik; igazi, független jazzt szólaltat meg. *MJGy*

**VARGA GÁBOR JAZZ TRIO:
COOL JAZZ**

Hunnia Records
HRLP 1300 ●●●●○

Ami az album címét illeti, nomen est omen. A zongorista Varga Gábor, ki-nek előző albumát csak Japánban forgalmazták, magától értetődő természetességgel játszik az 1950-es évek egyik domináns stílusában, sőt a „ba-

kelit” nagylemez felvételeinek technikai részleteit illetően is ragaszkodik a két emberöltő előtti eljárásokhoz, és a hat számból álló anyag vágatlan. A zene egésze visszafogott, meditatív, mentes a technikai brillírozástól, a rögtönzés tematikus, a témák eredetiek, követhetőek, letisztultak. Varga Gábor keresve sem találhatott volna jobb társakat ehhez a muzsikához, mint Csuhaj-Barna Tibort és Jeszenszky Györgyöt. Mindketten a szakmai alázattal párosult hatalmas tudás megtestesítői. A zongorista pontos, kifejező s mégis roppant gazdaságos játékan érezni, hogy képes lenne technikai tűzijátékra is, de az a jelenlegi album mondanivalójának rovására ment volna. *PP*

**DÉS ANDRÁS QUARTET '13
TOURIST NO. 1**

Hunnia Records
HRCD 1401 ●●●●○

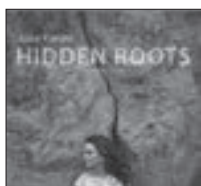
Dés András saját korábbi együttesében és a Konzervnyitó Akciócsoportban is dolgozott társaival, Fenyvesi Mártonnal, Szabó Dániellel és Szandai Mátyással. Nem hagyta magát zavartatni a tényről, hogy ők három többet dolgoznak külföldön, mint itthon, talán erre is utal a projekt címe. Tavaly összehozott egy turnét, utána vonultak stúdióba. Dés számai karaktereket, szituációkat rajzolnak, amelyeket különböző fénytörésekben mutatnak meg a szölisták. A Strange Holiday valóban bizarr, a legdögösebb szám pedig arról szól, hogy a Nagyfiúk nem sírnak. Egy súlyos groove a címadó számban is beindul, majd a téma izgalmas ellenpontja minden hangszeren felbukkan. A lemez végére kirajzolódik mind a négy muzsikós eltérő profilja is. A zenei anyag nem vonzza be magába teljes erővel a hallgatót, inkább annak kell belefűlelnie-lépnie a zenei világba. De hát egy turista mit tehet? *ZK*

KÉKNYÚL:
THE WIND PLAYS ME
Szerzői kiadás

Hát itt aztán van dög! De nem csak az. Több mint slágergyanús szerzemények, tökéletesen profi kidolgozás, ízes hangszerszólók, sűrű fúvósok, a fül számára felüdülést jelentő angol anyanyelvű énekes – és a huszonegyedik századra szabott retróhangulat a funk, a blues és a soul hőskorából. Premecz Mátyas lekörözhetetlen Hammond-bajnok, aki nemcsak a jazz, de a fenti műfajok kedvelőinek is érthető módon kivívta elismerését és szimpátiáját. A Wind Plays Me találó cím, mert néhol Puskás Csaba, Jász András, Ávéd János és Bognár Attila alkotta fúvós szekció szinte lefújja a fejünket, de persze nem kellemetlenül. Adrew Hefler is kiéneklé a lelkét. Változatosak az alapgroove-ok, helyenként még egy lassabb tempójú, sőt meditativan hömpölygő instrumentális szám is befért a tizenhárom közösen jegyzett eredeti szerzemény közé. A Kéknyúl jókor van jó helyen. *BB*

KAROSI JÚLIA:
HIDDEN ROOTS
Dot Time Records
DT 9028

A filozófia-esztétika szakos bölcsészdiplomával is rendelkező énekesnő, Karosi Júlia új lemeze az elmúlt években indult hazai jazzmuzsikuss-generáció egyik legszebben kidolgozott, leginnovatívabb produkciója. Júlia olyan singer-songwriter, aki nem elégszik meg a standardek

biztonságos világával; folyamatosan keresi – és néhány dalban úgy tűnik, már meg is találja – saját hangját. Vagy ahogyan a holland-amerikai független kiadó, a Dot Time gondozásában megjelent lemez címe is jelzi: azokat a rejtett gyökereket, amelyekből a modern kelet-közép-európai jazz táplálkozhat. A bartóki örökségre tudatosan hivatkozó népdalfeldolgozásai váltakozó sikerűek, de ezen szándéka is méltányolható. A visszafogott, kissé melankolikus hangvételű albumon kiváló zenésztársakra lelt – Tálás Áron (zongora), Bögöthy Ádám (bögő), Varga Bendegúz (dob) és a német szaxofonos, Tobias Meinhart személyében. *ReA*

KRIS BOWERS:
HEROES + MISFITS
Concord Jazz – Universal
0888072343535

„Az optimális hangzás érdekében hangosan lejátszandó!” – áll a használati utasítás Kris Bowers debütáló albumának a borítóján. Bowers 24 éves, jazz-zongorista, és a Thelonious Monk verseny első díjával nyerte a Heroes + Misfits lemezszerződését. Dolgozott Aretha Franklinnek, és Kanye West és Jay Z közös lemezére is írt pár tracket 2011-ben – ez szerintünk mind elég cool, ezért szót fogadunk és felcsavarjuk kicsit a hangerőt. A lemezen Bowers óriási tehetséggel fuzionálja az artisztikus jazzt a kortárs R&B, neo-soul és hip-hop lelkülettel, ezekből szintézist hoz létre, és egy olyan kifejezésformát, ami – végigtekintve napjaink jazzirányzatain és hip-hop domináns popzenéjén – igencsak előremutató. Nem mellesleg, nagyszerű kvintet és vendégénekesek erősítik a szerzőt. Sokadik hallgatás után is újra fel kell tenni, nagyon erős anyag, nem lehet elmenni mellette szó nélkül. *Laczkó Krisztián*

QUATUOR ÉBÈNE: BRAZIL
Erato/Warner – Magneoton
825646320431

„A vonósnegyes, amely könnyedén jazzkvartetté tud változni.” Így méltatta a kritika a francia Quatuor Ébène zenekart annak idején, a komolyzenétől elrugaszkodó stíluska-landozásai kezdetekor. Most, Brazil című albumukat hallgatva is ez jut róluk eszünkbe, valamint még a crossover jelző is ide kívánczik, ami ez esetben klasszikus vonós hangszerelésbe ölelt, latinos, popos és jazzes jegyeket házassító muzsikára vonatkozik. Mindebből a javát kapjuk a tizenhárom számban, megboldondítva Stacey Kent és Bernard Lavilliers énekével, sok kísérő hangszerrel és egy teljes brazil kórus-sal. Főként átiratokból áll a válogatás, ami nem is oly markánsan dél-amerikai hangulatú, mint azt a címe sugallja. Néhány Lavilliers-szerzemény mellett Sting, Stevie Wonder, Wayne Shorter, Piazzola és Charlie Chaplin darabjait hallhatjuk. Kellemes, fülbemászó dallamok, minden hang a helyén van. *LK*

TINGVALL TRIO:
IN CONCERT
Skip Records – Varga
SKP 9127-2

A Martin Tingvall vezette hármas egy a tengersok zongoratrió közül, amely még mindig a műfaj legelterjedtebb formációja. A hamburgi trióban svéd a zongorista, kubai a bögös (Omar Rodriguez Calvo) és német a dobos (Jürgen Spiegel). Négy stúdióalbum után most a 2012-es európai

koncertkörútjukon rögzített felvételeiket publikálták. Északi dallam- és harmóniavilág (minden szám Tingvall szerzeménye), latin lüktetés, rockos hatás a doboknál. Tetszetős muzsika profi zenészek tolmácsolásában. A minimalista borítón csak az alapadatok és az elnyert helyi díjak felsorolása, dicsérő sorok a Spiegel és a Stern magazinból. Csak az hiányzik, ami például a kiemelkedő skandináv Esbjörn Svensson Trióban megvolt: a dinamizmus, és a perkusszív energia. Mindenesetre megnyugtató, hogy ettől karakteresebb triók sokasága működik nálunk, a Duna partján... *MÁ*

BENMONT TENCH:
YOU SHOULD BE SO LUCKY
Blue Note – Universal
0602537652167

Vigyázat, csalog! – ugrik be Rodolfo híres mondása. A neves bűvész persze nem csalt, csak megtévesztette nézőit, de hát erre épül az illúziókelés. Ámításról itt sincs szó, csupán profil módosulásról: a Blue Note, az egykor par excellence jazzkiadó irányt váltott, más műfajok előtt is kitérta kapuit. A Tomy Petty Heartbreakers nevű rockzenekarának társalapítójaként és híres rock-előadók háttérzenészeként ismert Benmont Tench első önálló albuma nem jazz, hanem rockzene. Az, hogy ebben a rovatban landolt, a kiadó bűvészműtatványának köszönhető. Itt be is fejezhetnénk a méltatást, ha nem volna néhány karakter híja. Így hát írjuk le: a kategóriáján belül jó zene ez. Igazi amerikai, öreguras, kreatív, szerethető rock, remek hangszeresekkel. Az éneklő és zongorán játszó Tench mellett gitárok viszik a prímet. És, nem mellékesen, a bögőt Don Was, a Blue Note új elnöke pengeti. *TG*

ESZTERLÁNC: JEGESEN

Hosszú ideje nem adódik lehetősége a régi nagy nótafáknak, hogy saját falujuk zenekarával énekelhessenek. Az adatközlők felvételei így egyoldalúak, sajnos ritkán derül ki, mit változtat az énekesi magatartáson a mellette szóló muzsika. Pedig sokat, az biztos, hiszen a zenekarhoz igazodni kell, a tempók is mások lehetnek, a rubato előadás feszezettebbé válik, és érdekes lehet azt is vizsgálni, hogyan alakul a díszítés a hegedű mellett. Az Eszterlanc zenekar ezért gondolt egyet, és saját énekesei mellett mezőségi hagyományörző idős énekesekkel lép fel. Ez egyébként az Eszterlanc két saját énekesére, Navratil Andreára és Fekete Zsuzsannára is jó hatással van, szép, stílusos, teljesen autentikus és mégis színpadi minőségű az énekük. Így egy olyan eredeti hangzás jön létre, amely nemcsak gyönyörködtet, de tanulságos is.

A lemez címe, a Jegesen egyrészt egy konkrét dalra utal, de jóval összetettebb: az elválás tematikáját is magában foglalja, és a téli ünnepkör is megjelenik egy kántálás erejéig, szintén adatközlő énekesekkel. Dresch Mihályról érdemes még néhány szót szólnunk a lemez kapcsán: gyakori vendége a zenekarnak, ezen a korongon szaxofonon és „fuhunon” muzsikál, egyébként kiválóan. Utóbbi hangszer saját találmány, egy mély hangolású furulya szaxofon-billentyűkkel, így bármely hangnemben lehet rajta játszani. A fuhunna önmagában nincs baj, a szaxofon már sokkal modorosabban hat, az viszont éppen a kihangsúlyozott autentikus jelleg ellen szól, hogy a furulyát a hegedűvel együtt alkalmazzák, ez ugyanis a hagyománytól idegen jelenség, csak a modernkori hangosítási technikák vívmánya, hogy egyenlő hangerővel tudnak megszólalni.

Kiss Eszter Veronika

Fonó Budai Zeneház
FA 291-2

KARAVAN FAMILIA: ASVIN

Tíz éves a Karavan Familia, a tíz évet tíz új dal és tíz muzsikusbárát szimbolizálja a jubileumi, Asvin (Könnycepp) című lemezen. Már maga a Karavan Familia sem átlagos zenekar: Nagy István négytagú családjának kísérlete arra, hogyan lehet modern, korszerű formában, művészi színvonalon, mégis az autentikus jelleg és megszólalás megtartásával tállalni a hagyományos cigány népzénetét. Ehhez segítségül hívják a magyar mellett a bolgár, a szerb, a román, a macedón, az albán, az orosz és a spanyol cigány népdalokat, valamint egy arab dalt, amelyet saját szerzeményekkel kiegészítve, Federico Garcia Lorca és a zenekaralapító Nagy István szövegeivel szövegeltetik meg, részben cigány nyelven, részben magyarul. A közreműködő tíz muzsikus sem akárcsak, a jazz, a népzene és a világzene kiváló képviselőit találjuk köztük: az énekes Harcsa Veronikát, a cimbalmos Balogh Kálmánt, az ütős Dés Andrást, a trombitás Kovács Ferencet, a szaxofonos Bede Pétert, a harmonikás Marosi Zoltánt, a nagybőgős Novák Csabát, a basszusgitáros Horváth „Plútó” Józsefet, Fekete János „Jammal”-t, valamint Nyári Oszkár roma színész-rendező, aki verset szaval. Az együttműködés eredménye egy olyan egyveleg, amely ízig-verig cigány marad, mégis sokkal könnyebben emészthetővé válik azok számára, akik nem születtek bele ebbe a műfajba, vagy egyenesen idegenkednek tőle. A jazzes hatás, az erőteljes hangzás, a korszerű megszólalás és a remek hangszerezés új szintre emeli a jellegzetes cigány melódiákat. A költői szövegek, az összetett, mesterien felépített zenei szerkezetek olyan művészi többlettel látják el a dallamokat, hogy az összehatás nagyon erőteljessé válik. Ez a zene megérinti a hallgatót.

KEV

Fonó Budai Zeneház
FA 290-2

BAZSEVA: ELSŐ BEKEZDÉS

Sokszínű és érdekes a Bazseva Első bekezdése. Vállaltan városi fiatalok ök, hangsúlyozzák, hogy nem hordanak népviseletet, ugyanakkor nem akarják házasítani a „városias” könnyűzenét a népzénevel, hanem vállalják az autentikus megszólalást, és azt vallják, ez így is időtálló. Igazuk is van, ráadásul jól is szól a zenekar, érezhető, hogy eredeti felvételek alapján dolgoznak. Széles skálán mozognak, a szokásos erdélyi tájegységek mellett a Berettyó-mente, a Bánság és az Ormánság is megjelenik, utóbbi egy kólóval. Bevállalják a széki lassút is, ami az utóbbi időben kiment a divatból – mivel aprólékos munkát igényel, ugyanakkor nem lehet vele látványosan „virgázni” –, és Nyitra Tamás primás ráadásul szépen, kidolgozottan játsza. A két énekes – Horváth Sára Nina és Paár Julianna – nemcsak hangulatos színfolt, hanem sokszor meghatározó is a hangzásban. Ami viszont probléma, az a rozsályi cigány összeállítás. A cigány dallamok előadásához ugyanis nem elég pusztán az eredeti felvétel, nem elég a sok gyakorlás, ahhoz „spiritusz” is kell, ez pedig alapjaiban hiányzik ebből a számból, akár az éneket, akár a hangszerjátékot tekintjük. Nagy kár az is, hogy közvetlenül ez előtt egy kevésbé értékes népies műdalt énekelnek a lányok kíséret nélkül. Nekik talán emlékezetes, és talán humoros is a dal története, ebből azonban sok nem jön át az avatlatlan hallgatónak. Ezzel együtt sikeres vállalkozás a Bazseva, akire érdemes lesz odafigyelni. Szabó Dániel nagyon különleges cimbalomjátékos, egyszerre virtuóz és kifejező a játéka, ami nagyban meghatározza a hangzást. A sóvidéki összeállítás sikere egyértelműen neki köszönhető, ez egyébként az egyik legjobban sikerült szám a lemezen.

KEV

Fonó Budai Zeneház
FA 296-2

OK WORLD

A kiváló norvég zongoristára, Bugge Wesseltoft-ra legtöbbször úgy tekintenek, mint aki a jazzt keveri a popzenével. A kilencvenes években valóban a techno, a nu-jazz és más elektronikus stílusok felé kacsintgatva alakította ki saját stílusát. Legújabb albuma viszont az ethno-jazz kategóriájába sorolható. Wesseltoftot, állítása szerint, lenyűgözte, hogy külföldi utazásai során mennyi tehetséges és inspiráló zenéssel találkozott. Ez adta az ötletet egy nemzetközi csapat létrehozásához. A zenészek a lemez anyagát – a digitális technika lehetőségével élve – földünk különböző stúdióiban játszották fel, tíz szám került az egyóránnyi lemezre. A formáció élőben 2013-ban, Oslóban debütált. A kompozíciókat közösen írták, a hat-nyolc európai, ázsiai, afrikai közreműködő mind beletette a magáét. Zenéjük elemei igazából nem újak, a világzeneben megszokottak mondhatók, viszont jó arányérzékkel adagolták őket. Leginkább a flamenco, az arab és az indiai zene hatása érezhető. A granadai születésű flamenco gitáros, Josemi Carmona (Ketama együttes) már korábban is játszott Wesseltofttal. Ezúttal az indiai Shri Shriram alkot nagyot, aki fretless basszusgitáron már-már Richard Boná-s húrokat penget. Útőhangszereken a szintén indiai Vivek Rajagopalan (mridangam, kanjira), a mozambiki Amande Cossa (ő énekel is) és a libanoni Khaled Yassine játszik, többnyire aszimmetrikus ritmusokat. Jól szerkesztett a műsorfolyam, például amikor már teljesen beleunánk az ötödik szám (Mawwal) tízperces hőmpolygésébe (George Nehme libanoni énekes hajlítgat), szinte berobban a hatodik (My World is OK), nem is tagadhatná le, Wesseltoft jegyzi. 4/4-es, grooveos, egyakkordos bulizene. Valószínűleg ez a szám válik a védjegyükké.

Pödör Bálint

Jazzland Records – Universal
0602537686780

THE PULSE OF BRAZIL

Most persze megpróbálnak még több bort lehúzni a „brazil zenéről” a foci VB ürügyén... Milyen is a „brazil zene”? A szerkesztők ezúttal tizenhét, korábban megjelent slágerből szemezgettek. Jól meghatározták azok stílusát is. Samba – riói eredetű, szinte mindent lefed. Bossa-nova – volta-képp a samba lassú változata. Forró – mindig vidám, van benne harmonika és triangulum. Axé – bahiai eredetű popzene, elektronikus hangszerekkel. Choró – vidékies, főleg instrumentális, jellemző rá a mandolin. MPB – musica popular brasileira, a nyolcvanas évekre jellemző. A Contemporary megjelölést nem definiálják, ez valószínűleg az „egyéb”. Igyekeztek leírni az egyes előadókat is. Hallgatáskor konstatalhatjuk, hogy a Grupo Raca méltán az egyik leghíresebb sambaegyüttes. Chico Cesar elragadó személyisége is átjön egy dalán keresztül, találó a Banda Mapsom feldolgozása elektro-akusztikus hangszerelésben. Sajnos sok közhelyes szám is higitja a műsort. Európai fogyasztó, ha le is tud szűrni bizonyos információkat a bőbeszédű kísérőfüzetből, csöppet sem következtethet a muzsikálás minőségére. Nem a lexikális adatok mennyiségétől lesz élvezetes egy lemez! Ha már egy ilyen szerteágazó területről adnak ki albumot, valamilyen tematika szerint szűrni kellene a zenéket, annyira nagy a merítés. Például tér (Brazília régiói), idő (bossa: hatvanas, hetvenes évek) szerint. (Korunk sokmillió brazil tizen- és huszonevese nem ezeket hallgatja!) Társadalmi osztály (samba – bossa el-lentét), hangszerelés (népies – samba, urbánus – pagode). Instrumentális – énekes (samba enredo – samba cancao). Egy ilyen válogatás, ami egy kálap alá vesz mindent, és mindenkinek tetszeni akar, csak felszínes lehet. „Brazil zene” nincs!

Pödör Bálint

ARC Music – Karsay és Társa
EUCD 2507

ROSANNE CASH: THE RIVER AND THE THREAD

Ahogy Turi Gábor figyelmeztetett lapunk 79. oldalán Benmont Tench albumával kapcsolatban, a Blue Note label 2014-ben már nem egyértelmű jelzés a lemezvásárló számára, hogy az aktuálisan legmodernebb jazzirányzatok valamelyike szólal majd meg a kezébe került korongon egy fényes karrier előtt álló improvizatív muzsikustól. Rosanne Cash családnéve – ha amúgy nem ismerjük – áruklodó lehet, és jól is sejtjük, hogy édesapja a 2003-ban elhunyt countryhős, Johnny Cash. Nem meglepő hát, hogy az 1955-ben Memphisben született Rosanne, Johnny legidősebb lánya édesapja nyomdokait követte, és maga is énekes lett, de a country-alapoktól azért el-elrugaszkodott a pop, rock és blues irányába is, sőt két könyvet és számos novellát is írt. A River and The Thread című friss lemezén – amely mögött már tucatnyi album sorakozik, köztük a Grammy-díjas I Don't Know Why You Don't Want Me című számot tartalmazó Rhythm and Romance – stabil szerzőtársa, egyben a lemezanyagot hangszerelő, a produceri sőt oldalbordi feladatokat is ellátó John Leventhal működik közre a legtöbb hangszerezen, így ő kezeli a gitárokat, a basszusgitárt, az orgonát, mandolint, dobokat, és vokálozik is. A számokat is közösen szerették, kivéve a When The Master Calls The Roll című szerzeményt, amely rajtuk kívül Rodney Crowell, Cash korábbi férje munkája. Az album alaphangulata befelé forduló, de mégsem borongós; Rosanne az emlékeibe merült készítése közben, amint épp egy olyan projektben vett részt, amely édesapja gyerekkori otthonának eredeti állapotába való visszaalakítását tűzte ki célul. A zene Cash kifejező énekhangjának köszönhetően súlyt fog még akkor is, ha teljes játékidéje nem éri el a negyven percut sem.

Bércesi Barbara

Blue Note – Universal
0602537559114

Tizennyole évvel ezelőtt alapított, azóta hazai és nemzetközi szinten – a többi között az International Classical Music Awards (ICMA) zsűrijének egyetlen kelet-európai tagjaként is – elismert, klasszikus zenére és jazzre specializálódott folyóiratunkat, a Gramofont nemesak a szakmához – alkotó- és előadóművészekhez, zenepedagógusokhoz –, hanem a zenekedvelők lehető legszélesebb táborához szeretnénk eljuttatni. Ezért is kiemelten fontos számunkra, hogy – a minőségi folyóiratok terjesztési nehézségei, az ingyenes kiadványok dömpingje ellenére – lapunk terjesztési hálózatokon és egyedi boltokon keresztül, országszerte elérhető legyen. Az alábbiakban tételesen felsoroljuk a Gramofon 2014. évi terjesztési pontjait. Lapunk terjesztésével, az egyes értékesítési pontokkal kapcsolatos kérdéseiket, észrevételeiket várjuk a zene@gramofon.hu e-mail címen.

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Concerto Hanglemezbolt – 1074 Budapest, Dob utca 33.
- Fonó Budai Zeneház – 1116 Budapest, Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – 1061 Budapest, Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – 1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája / Rózsavölgyi CD Bolt – 1095 Budapest, Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – 1052 Budapest, Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay – 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Inmedio – 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio – 1052 Budapest, Váci utca 10.
- Inmedio – 1052 Budapest, Városház utca 3-5.
- Relay – 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay – 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay – 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio – 1087 Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio – 1106 Budapest, Örs vezér tere 25/A – Árkád
- Inmedio – 1122 Budapest, Déli pályaudvar
- Inmedio – 1123 Budapest, Alkotás utca 53. – MOM Park
- Inmedio – 1124 Budapest, Apor Vilmos tér 11-12. – Hegyvidék Bevásárlóközpont
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 2/B érkezés
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 2/B indulás
- HUB – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, Skycourt
- Relay – 1191 Budapest, Vak Bottyán utca 75. – Köki Terminál

LAPKER VIDÉK

- Inmedio – 2100 Gödöllő, Szabadság tér
- Városi Könyvtár – 2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út 8.
- Inmedio – 2120 Dunakeszi, Fóti út 120. – Tesco
- Relay – 2700 Cegléd, Kőlcsey tér 3.
- Inmedio – 2600 Vác, Deres utca 2. – Tesco
- Relay – 2890 Tata, Várpalja út 5. – Volán
- Inmedio – 3100 Salgótarján, Erzsébet tér 5.
- Inmedio – 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio – 3400 Mezőkövesd, Mátyás király út 101.
- Inmedio – 3527 Miskolc, József Attila utca 87. – Auchan
- Inmedio – 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio – 4027 Debrecen, Bibic utca 2.
- Inmedio – 4700 Mátészalka, Alkotmány utca 1/A

- Relay – 5000 Szolnok, Jubileum tér – Vasútállomás
- Inmedio – 5430 Tiszaföldvár, Malom utca 3/6
- Inmedio – 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/A – Tesco
- Inmedio – 6000 Kecskemét, Petőfi Sándor utca 2.
- Inmedio – 6722 Szeged, Dugonics tér 1. – Kárász
- Inmedio – 6722 Szeged, Mars tér 20/B – Nagycsarnok
- Inmedio – 7400 Kaposvár, Berzsényi utca 1-3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio – 7600 Pécs, Széchenyi tér, keleti oldal
- Inmedio – 7621 Pécs, Bajcsy út 11. – Árkád
- Inmedio – 7631 Kincses út 1. – Tesco
- Inmedio – 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio – 8200 Veszprém, Kossuth utca 1.
- Inmedio – 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Relay – 8900 Zalaegerszeg, Bajcsy Zsilinszky tér 1. – MÁV Pályaudvar
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca 32.
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Sport utca 1. – Tesco
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós utca 1. – Kórház
- Inmedio – 9001 Győr, Csókás utca 4.
- Inmedio – 9001 Győr, Hermann Ottó utca 25.
- Inmedio – 9200 Mosonmagyaróvár, Kormos ltp. 2-4.
- Inmedio – 9400 Sopron, Magyar út 5.
- Inmedio – 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay – 9700 Szombathely, Ady tér – Volán pályaudvar

VIDÉKI KÖNYVESBOLTOK, HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Cédrus Könyvkereskedés és Antikvárium – 8400 Sopron, Bünker köz 2.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvjelző Kft. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér 1-3.
- Miskolci Szimfonikus Zenekar köznevelési iroda – 3525 Miskolc, Rákóczi u. 2.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Sziget Könyvesbolt (Debreceni Egyetem főépület) – 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglezem- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.

www.gramofon.hu

Olvasson tovább!

- koncertek
- fesztiválok
- interjúk
- kritikák
- hírek

A klasszikus zene és a jazz internetes folyóirata: www.gramofon.hu

ZEMPLÉNI
fesztivál

2014
AUG 8-17.

MICHAEL COLLINS
LISZT FERENC KAMARAZENEKAR
BOGÁNYI TIBOR
SAIMAA SINFONIETTA
HOLLERUNG GÁBOR
BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR
BALOG JÓZSEF
ROBY LAKATOS
LAJKÓ FÉLIX
HAVASI BALÁZS
EXPERIDANCE
CSÍK ZENEKAR
KRISTIN KORB TRIÓ
TÁTRAI TREND
TÖRÖK ÁDÁM & ÖS MINI

www.zemplenfestival.hu

**Művészetek
Palotája**
Budapest

Élmény! Minden tekintetben.

www.mupa.hu

BUDAPESTI WAGNER 2014 NAPOK JÚNIUS 12-22.

**A NIBELUNG GYÜRÜJE
A RAJNA KINCSE
A WALKÜR
SIEGFRIED
AZ ISTENEK ALKONYA**

TANNHÄUSER

AZ MR ZENEI EGYÜTTESEK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

**MŰVÉSZETI VEZETŐ:
FISCHER ÁDÁM**

STRATÉGIAI
PARTNEREINK

STRATÉGIAI
MÉDIAPARTNEREINK

A Múpa támogatója az
Emberi Erőforrások Minisztériuma.

Jegyek kaphatók a Múpa jegypénztáraiban (1095 Budapest, Komor Marcell u. 1., tel.: 555-3300 és 1061 Budapest, Andrassy út 28., tel.: 555-3310), valamint az ismert jegypénztárakban. Online jegyvásárlás: www.mupa.hu
ISO 9001:2000